

DE OORLOG, 9 oktober 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27842]
 [Vrijdag 9 October 1914]

Inhoudsopgave 9 oktober 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27842]	1
De beschieting van Antwerpen. — De toestand in Frankrijk. — Russen en Duitschers.	3
Op het Westelijk oorlogstooneel.	3
De beschieting van Antwerpen.	3
De Duitschers in België.	5
Te Selzaete.	6
Fransche berichten.	6
In Noord-Frankrijk.	6
Generaal von Beseler.	7
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	7
Russen en Duitschers.	7
Russische berichten.	7
Kozakkenanecdote.	7
Op Zee.	8
De ontvoerde onderzeeër.	8
Een Duitse torpedoboot gezonken.	8
Het weer van heden.	8
Bericht v/h. Kon. Ned. Met. Inst. te De Bildt.	8
De barometerstand van het afgelopen etmaal.	8
FRANKRIJK.	8
Nog een tegenspraak.	8
- Frankrijk en Japans.	8
Uit Maastricht.	9
Duitse vluchtelingen.	9
Posterijen en Telegrafie.	9
Ned. Mail voor Oost-Indië.	9
Laatste Berichten.	9
Generaal Delarey.	9
Hulp en bijstand aan slachtoffers van den oorlog.	9
Bruinkolen.	10
Duitse Oorlogsleening.	10
Duitse Koffiehandel.	10
Beurs te Bordeaux.	10
Levering van effecten.	10
Uit Oostenrijk-Hongarije.	10
Oogstberichten.	11
Buitenlandsche Handelsciijfers.	11
Uit de katoenindustrie.	11
Uit de Vereenigde Staten.	11
Uit de Rubber-Industrie.	12
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27842]	13
DE OORLOG De algemeene toestand. — De strijd om Antwerpen. —Op het Oostelijk en Westelijk oorlogstooneel. — Brieven en berichten uit de oorlogvoerende landen.	13
De algemeene toestand.	13
Op het Westelijk oorlogstooneel.	14
Fransch legerbericht.	14
De strijd in Frankrijk.	14
4 Bommen op Parijs.	15
Arras.	16
Duitsch legerbericht.	16
Nieuwe groepen.	16
De actie tegen Antwerpen.	16
Het beleg Van Antwerpen.	16
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	17
In Galicië.	17
Russisch legerbericht.	17
Het gevecht bij Augustowo.	17
Een wintercampagne.	18
Advertentie	18
Op het Zuidelijk oorlogstooneel.	18

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

Oostenrijkers en Serviërs.	18
Uit het Verre Oosten.	18
De actie der Japanners.	18
Op Zee.	18
Duitsche mijnen.	18
DUI TSCHLAND.	18
Laatste Berichten.	20
ENGELAND.	20
De Engelsche handel.	22
De verlichting in Londen.	22
Een bataljon gemeente-ambtenaren.	22
Rede van minister Masterman.	23
Duitsche spionnen in Engeland.	23
FRANKRIJK.	23
De strijd. - Over de voorgeschiedenis van den oorlog.	23
Dramatische zitting.	25
(Ongecorrigeerd.) Geen Fransch Geelboek	26
AFRIKA.	26
In Marokko en Egypte.	26
ALBANIË.	26
Essad-pasja.	26
TELEGRAMMEN.	26
Rhodesia.	26
VEREENIGDE STATEN.	26
Japan en de Vereenigde Staten.	26
Van Dagtot Dag.	26
1870. 1914.	26
Persoelijkheden.	28
Geen keizer maar soldaat.	29
- Een Duitscher van Nederlandsche afkomst.	29
Allerlei.	29
Duitsche sportlieden.	29
- "Le Joffre 1914-"	30
- Een borrel in den krijg.	30
In- en uitval.	30
Nederland en de Oorlog.	30
Belgische vluchtelingen. In Amsterdam.	30
Schiedam.	32
Nijmegen.	32
Almelo.	32
Bergen op Zoom.	32
Maastricht.	32
Roosendaal.	32
Internationaal treinverkeer.	33
Koper oorlogscontrabande.	33
Geen distinctieven.	33
Laatste Berichten.	33
Gezant in België.	33
Belgische vluchtelingen.	34
Uit de cement-industrie.	34
Servische Monopoliën.	34
Deutsch-Luxemburgische Bergwerks- und Hutten A.G.	34
De waarden van den uitvoer van Brunswijk naar de Ver. Staten.	34
DE OORLOG.	35
Op het Westelijk oorlogstooneel.	35
Engelsche berichten.	35
Duitsche berichien.	35
FRANKRIJK.	35
De jeugd ging henen.	35
DUI TSCHLAND.	36
Engeland's verantwoordelijkheid.	36
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	36
De kleine waterdraagster.	36
Rechten opgeheven.	37
De oeconomische toestand te Weenen.	37
BEURS EN NIJVERHEID.	37

Verbod van affaires in de Effectensociëteit.37
De Londensche Beurs.37

5

EDITIE VAN 2 UUR.

DE OORLOG

10 **De beschieting van Antwerpen. – De toestand in Frankrijk. – Russen en Duitschers.**

Op het Westelijk oorlogstooneel.

De beschieting van Antwerpen.

15 BRUSSEL, 8 Oct. (W. B.) Overeenkomstig art. 26 van de Haagsche Conventie betreffende den oorlog te lande, heeft generaal von Beseler, bevelhebber van het belegeringsleger voor Antwerpen, gisteren, door bemiddeling van de te Brussel geaccrediteerde vertegenwoordigers der neutrale staten, de autoriteiten van Antwerpen in kennis gesteld van de aanstaande beschieting der stad. De beschieting is tegen middernacht begonnen. Het bombardement van Antwerpen.

20 Onze bijz. correspondent seint uit Roosendaal: Tot het laatste oogenblik heb ik het niet kunnen gelooven, dat het bombardement zoo nabij was. Ik hechtte weliswaar geen bijzondere waarde aan de optimistische berichten in de Antwerpsche bladen, maar wil hun toch niets verwijten, want de censuur, waaronder zij geplaatst waren, was streng, zeer streng. Zoo is hun blijkbaar niet toegestaan met zooveel ronde woorden te
25 vertellen, dat de buitenste fortengordel, Waelhem tot Lier, althans de puinhoopen daarvan, in handen der Duitschers waren. Tot heden zag men ook niet gedrukt, dat de vijand de Nethe was omgetrokken. Ik seinde het eenige dagen geleden. Op het laatst viel de toestand echter niet meer te verbloemen en moest de bevolking op het ergste, het bombardement, voorbereid worden. Het koninklijkeechtpaar vertrok, het ministerie verliet de stad. De état-major verdween. Met hen duizenden vluchtelingen. Het
30 treinvervoer naar het noorden was geheel gratis, duizenden en nog eens duizenden staken dr Schelde over om aan de andere zijde een goed heenkomen te zoeken. Toch geloofde ik nog niet, dat het bombardement zoo nabij was. Zelfs niet toen bekend werd, dat de garde civique haar wapens moest inleveren, gewoonlijk een bewijs dat de
35 Duitschers – die de burgerwachten niet als krijgslieden erkennen – in aantocht zijn. Het was den geheelen dag zoo stil geweest. Slechts een enkelen keer hoorden we het gedreun van een kanonschot. De avond viel en nog viel niets bijzonders op te merken. Tegen 8 uur bevond ik mij op de Suikerrui, het groote plein bij de Schelde, waarlangs de troepenmassa's geregeld aankwamen, en zoowaar, daar arriveerden weder eenige
40 automobielen met Engelschen. En voor de zooveelste maal gaven de goede Antwerpenaren hun geprangd gemoed lucht met de kreet: "Vivent les Anglais", en Albions zonen schonken den wachtenden mannen moed. Zoo en zooveel manschappen van hun leger – 't mocht eens waar zijn en ik schend liever geen krijgsgeheimen – waren onderweg "all
45 with big guns" en een paar bootwerkers, die het verstonden, vertolkten de blijde mare aan de menigte die dan opnieuw uitbarstte in de kreet "Vivent les Anglais". Maar tegen 8 uur begon het kanongedonder weder. Nu kon men zelfs op het terras van de Schelde het weerlicht van de vuurmonden waarnemen. Zoo nabij was het geschut toch nog niet geweest. Het was de eenige aanwijzing dat de Duitschers, na het overtrekken van de Nethe, weer iets naar voren moesten zijn gekomen. Toch ietwat ongerust ging ik
50 vroeger dan gewoonlijk naar mijn hotel bij het groote station. Ik sliep slechts korter tijd. Even na middernacht werd ik door een hevig kloppen op mijn deur gewekt! Ik geloof dat alle kellners en gasten hun stembanden forceerden om mij wakker te maken: "Mais descendez donc, aussitot vous serez brulé" en krachtig schreeuwde de Ober om mij te overreden: "Les obus tombent", en gillend krijschte het kamermeisje:
55 "Komt er toch uit!"- en jammerend tot de omstanders: ,Oh, wat slop? zoo'n Hollander!" Ja, nu hoorde ik het ook, een zware slag en daarop het angstige gefluit van een granaat. Alles was beneden bijeen, de hotelier, diens vrouw, de hotelgasten, het personeel, de meesten reeds gepakt en gezakt om te vertrekken. In de duisternis der straten schoten de vluchtelingen als schaduwen voorbij. Dan plotseling hoorden we
60 weder eenige felle slagen en een ontzettend gegier. Vast plakten de menschen zich tegen elkaar, hurkend, bukkend, sommigen haast kruipend langs de huizen. Van de gasten in het hotel keerde niemand naar zijn kamer terug dan alleen om zich te kleeden en zoo spoedig mogelijk nog te vluchten. In de duisternis van de gang werden de hotelrekeningen betaald. Ik kon echter nog altijd niet gelooven dat op dit
65 oogenblik Antwerpen gebombardeerd werd, maakte me zelf en den anderen wijs, dat het vreeselijke gegier afkomstig was van de Belgische granaten, die naar het vijandelijke kamp vlogen. 's Morgens om 8 uur stond de stad op meer dan 10 plaatsen reeds in brand, het hotel werd gesloten, maar ook ik klom naar boven op het dak: Op acht,

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

tien, twaalf plaatsen stegen dichte rookkolommen omhoog. Ja, daar hoorde ik weer het gegier, weer zag ik een granaat in een grooten boog neervallen. Als de anderen liep ook ik schurend langs de huizen. Alle winkels, alle cafés en hotels waren gesloten. In groote verlatenheid lag de Keizerlei daar, ik steek den boulevard over.

70 Oe - oe - oe... verschrikt kijk ik om. Daar... op nog geen 200 meter afstand van me springt een granaat, midden op den boulevard. Nu snel ik voort. Juist zal ik den hoek omslaan naar de Place Verte of daar klinkt weder een hevige knal achter me. Op de Meir, vlak voor de Vierwindenstraat, waar onlangs ook een bom, die uit een Zeppelin geworden werd, neerkwam, valt een projectiel.

75 Ruiten rinkelen, luid gillend rennen vrouwen en kinderen weg. Een paar mannen zijn gewond. Ik loop verder, wil mij van mijn belofte kwijten om een brief voor Holland van een vriend mede te nemen. Op het aangegeven adres aan de Oude Korenmarkt krijg ik echter geen gehoor.

80 Terwijl ik sta te kloppen, komt een oude vrouw voorbij. Of ze efkes naar het kamerke net mag gaan. Ik antwoord zelf geen gehoor te krijgen. Angstig schuifelt de vrouw verder. Nog krijg ik geen gehoor. Plotseling meen ik onder het houten luik van den kelderingang een stem te hooren. Ik buig me over de straat, vraag of de heer D. daar soms is. Heel uit de diepte wordt angstig geantwoord: tout le monde est parti. Even ga ik nu toch nog kijken naar de Schelde. Juist worden eenige gewonden, die door

85 stukken van een neervallend projectiel getroffen zijn, het stadhuis binnen gebracht, hun verwondingen zijn gelukkig niet doodelijk. Helaas, is het niet overal zoo. Een eindje meer zuidwaarts, waar eenige huizen in brand staan, zijn twee mannen doodelijk getroffen, ook op andere plaatsen zijn eenige menschen gedood. Waar en hoeveel kan ik niet precies te weten komen. Tijd en lust om dat nauwkeurig te controleeren heb ik

90 niet. Aan de Schelde is het één menschenzee, een chaos van rijtuigen, automobielen, huifkarren, kenniswagen, ja wat niet al. Stampvol gaat de stoompont geregeld naar de overzijde, ik houd mijn hart vast... als daar maar geen granaat valt. Maar er gebeurt gelukkig niets. Langzaam schuiven de auto's en voertuigen de militaire schipbrug over. Op de Suikerrui komt een groote afdeling munitiewagens van de artillerie aan,

95 maar er is geen doorkomen aan. Ze moeten wachten. Nu tracht ik toch ook weg te komen, strijk weer langs de huizen aan de zuidzijde door de naar-leege straten naar het station. Geen tram rinkelt meer. En wat een ongelukkige, invalide menschen bergt zoo'n groote stad, menschen die voortstropelen op krukken, voortgeduwd worden in wagentjes, velen met de doodskleur op het gelaat. En boven ons allen zwermen en

100 gieren nog voortdurend de dood en verderf brengende projectielen. Aan het station vind ik alles gesloten en voertuigen zijn natuurlijk niet te krijgen. Ik besloot op geluk noordwaarts te loopen. Ten minste in de richting van Holland. Onderweg vind ik werkelijk nog een klein cafétje, waar ik wat te eten krijg. 't Is inmiddels twee uur geworden. Weer loop ik een eindje verder en weer komt - ik ben nu geheel in het

105 noorden van de stad - op eenige honderden meters afstand een projectiel neer. Een minuut later krinkelt op dezelfde plaats een zware rookkolom omhoog. Bij Stuivenberg, het eerste station voorbij Antwerpen, zie ik een groep menschen op de spoorbaan loopen. Ik klim ook naar boven. Zou er nog een trein komen? Een spoorwegarbeider vertelt ons: over een uur. We besluiten te wachten. Tien minuten later worden we

110 echter gewenkt om wat op te loopen naar den Dam. - Daar staat een goederentrein voor menschen klaar. De laatste wagen is nog niet vol. We hollen er heen. Een vrouw jammert dat ze niet mee kan komen met haar beddegoed en het kind. De man draagt het lijfgoed en ik neem het kind aan de hand. Zoo slagen we er in den wagon te bereiken. Eenige minuten later zet de trein zich in beweging. Ik meen, dat onze waggon stampvol

115 is. Maar een eindje verder, waar weet ik niet precies meer, worden er nog meer ingeperst. De deuren moeten aan beide zijden opengezet worden om niet van benauwdheid te stikken. De volwassen mannen staan aan de openingen om ongelukken te voorkomen. Onderweg valt een vrouw flauw. Luid jammerend begint haar dochttertje te weenen. Met Hoffmans druppels slagen we er in de moeder bij te brengen. Toch behooren we nog tot

120 de gelukkigen, want daar langs den weg sleepen zich duizenden en nog eens duizenden moeizaam voort. Ik weet niet waar al deze menschen vannacht moeten gebleven zijn. Het kan niet anders of de groote meerderheid moet onder den blooten hemel kampeeren. Ik schat het aantal vluchtelingen dat zich tusschen Antwerpen en de Hollandsche grens bevindt up 2 à 300.000 en hoe al deze menschen aan voedsel moeten komen is mij ook

125 een raadsel. Voorzichtigheidshalve heb ik eenige stukken brood in den zak gestoken, die ik echter, nu ik denzelfden avond Roosendaal nog hoop te bereiken, niet noodig heb. Er zijn in den waggon vele liefhebbers voor.

In de verte hooren we nog altijd het gedreun van de kanonnen, zien op tal van plaatsen zware rookkolommen opstijgen. De petroleumtanks staan ook in brand. Maar we

130 gaan gelukkig steeds verder weg van het oord van verschrikking.

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

Ergens voorbij Calmpthout staat de trein weder geruimen tijd stil, juist voor een veld met raapwortelen. De dorpsjeugd voedt de vluchtelingen op haar manier door de rapen bij bossen uit den grond te trekken en ze den hongerigen aan te bieden. Met
135 graagte wordt de rauwe spijs verslonden. Zoo bereiken we eindelijk Esschen, of eigenlijk bereiken doen we het station niet, want op ongeveer een kwartier afstands houdt de trein stil. Van daar tot het station staat de lijn vol met treinen, alle vol vluchtelingen. Eén voor één kunnen ze ontladen worden. Ik stap echter op de lijn uit en loop naar het station, waar ik juist nog in een voor Roosendaal gereed staanden
140 trein een plaatsje bemachtig. 't Blijkt dat men daar op de komst van de vluchtelingen voorbereid is. Dames en militairen deelen aan de hongerigen brood rond. Aan een telegram door het "N. v. d. D." ontvangen, ontleenen wij nog: "Het bleek den Engelschen ernst te zijn Antwerpen te behouden. In de binnenste fortelinie werd het zware scheepsgeschut opgesteld en van daar uit een onafgebroken bombardement op de
145 Deutsche stellingen begonnen. Het oppercommando over de troepen werd in Engelsche handen gegeven en Belgen en Britten stredden gezamenlijk den strijd tegen een overmachtigen vijand. Was aanvankelijk alleen de aanval door de Duitschers gedaan op de bres in de fortelinie, Maandag werd die met groote hevigheid met flankuitbreiding ondernomen op de overgangen over de Nethe bij Lier en op de forten bij Puers.
150 Oorspronkelijk wisten de Duitschers door te breken tusschen Boom en Puers, doch de Engelsche versterkingen, welke over Rupelmonde snel oprukten, kwamen hun strijdmakers te hulp, en bloedig werd de aanval afgeslagen, waarbij de bajonet de beslissing bracht en honderden en honderden vielen.

"De Belgen hadden alle bruggen over de Nethe en de Rupel opgeblazen, maar toen
155 Dinsdag de Duitschers Lier en Puers weer met ongewone heftigheid aanvielen, konden de geallieerden niet voorkomen, dat de Duitschers bij Boom over de Nethe en de Rupel wisten te komen. Onder dekking van een vreeselijk geschutvuur zwommen Deutsche pontonniers de Nethe over, het werk van twee kanten aanvattend; zoo slaagden de Duitschers er in een ponton-brug te slaan, waarover ze hun mannen en hun zwaar
160 geschut konden transporteren. Terwijl de aanvallen op Lier en Puers onverflauwd doorgingen en nog doorgaan, werd het zware belegeringsgeschut opgesteld en het bombardement aangekondigd.

"Om twaalf uur hedennacht werd de bedreiging uitgevoerd. De geheele
165 plattelandsbevolking uit den sector noordelijk van de Nethe vluchtte naar Antwerpen, dat men veilig dacht. Duizenden stadsbewoners vluchtten aan de andere zijde er uit, naar ons land, maar de stad bleef overvuld met mensen.

"Toen het bombardement begon, is de bevolking, die bevend afwachtte, uit de stad of
170 in de kelders gevlucht. De treinen konden zoo gauw niet weg, want de Zuid-statie was al gauw in brand geschoten en ook van de Midden-statie vertrokken geen treinen meer. Alleen door het Land van Waes, naar Esschen en Roosendaal kon men gaan, doch er was gebrek aan materieel gekomen, daar alles voor troepenbewegingen werd gebruikt.

"Een artillerie-duel ontstond. De Engelsche snelvuurkanonnen sloegen regelmatig hun vier achtereenvolgende slagen uit de tweede linie en bij Boom antwoordde het Deutsche
175 snelvuurgeschut met vijf snelle slagen. De Deutsche granaten sloegen in het zuidelijk gedeelte van de stad en vooral ook in 't voorstadsje Berchem en het Zurenborgwijk. Die gedeelten leden erg. Telkens kwam fluitend een granaat er op af en dan sprong met een helschen klap het moordwerktuig uiteen. Of er veel dooden vielen, of de schade groot was, of de gebouwen met de rood-witte vlaggen gespaard bleven, weet ik niet.

"Was tot één uur 's nachts slechts het zuidelijk gedeelte van de stad geteisterd,
180 daarna vlogen de granaten ook over het oostelijk en noordoostelijk deel van Antwerpen. Het verdragende geschut slingerde zijn doodelijke projectielen zelfs tot over de stad. Er stond in het noordoostelijk deel een trein klaar, die spoorwegpersoneel, als de nood drong, naar Nederland zou voeren. Die trein zou 's nachts om één uur reeds vertrekken, maar pas na drieën durfde men de reis ondernemen,
185 en de reizigers hoorden twee uur lang het angstaanjagende geluid van de projectielen om en over zich heen.

"Om acht uur kwam die trein in Roosendaal aan en de menschen geloofden een hel te
190 zijn ontvlucht. De enorme troepenmassa's der Duitschers schijnen alles er op gezet te hebben, Antwerpen in hun bezit te krijgen. De Belgen en de Britten zetten er van hun kant alles op, om de stad te behouden. Men strijdt met ongekende dapperheid, zonder aan wijken te denken. En het feit, dat de Britten bij de verdediging van de vesting de leiding hebben en steeds versterkingen aanvoeren, wijst er op, dat Engeland tot het laatste zal trachten, niet "het pistool op de borst" te krijgen."

195 **De Duitschers in België.**

De correspondent van de "N. Rott. Ct." esint d.d. 8 Oct. uit Baarle Nassau: Hedenochtend tegen 11 uur, juist toen ik mij in Turnhout bevond, hebben de Deutsche

200 soldaten, in totaal 400 man, een inval in die plaats gedaan. Er ontstond een groote
paniek. Geheel Turnhout vluchtte over de grenzen. Op het station Baarle-Nassau-grens
staan duizenden personen op den Hollandschen trein te wachten. De Duitsche soldaten,
bestaande uit wielrijders, ulanen en voetvolk, hebben het gereede geld uit het
postkantoor gehaald, in totaal ongeveer 94 frs. Ook hebben zij de kas van het station
geplunderd. Een trein, die juist van de Hollandsche grens kwam, beschoten zij zender
205 iemand te raken. Daarna maakten zij de locomotief onklaar. Tot ongeveer half-twee
bleven zij in Turnhout, vervolgens trokken zij af in de richting Gierle. Terwijl zij
zich naar het stadhuis begaven, geraakten twee paarden op hol. De daarop zittende
ulanen vielen juist voor mijn voeten eraf en werden gewond; de een door zijn lans,
terwijl bij den anderen het geweer afging, dat hem in den hals trof. De vluchtende
inwoners dachten dat er door burgers op hen geschoten was, wat de paniek nog grooter
210 maakte. Ik raakte in gesprek met een Duitschen luitenant, wien ik vertelde hoe de
zaak zich toegedragen had. Onder de Duitsche troepen liep reeds het gerucht dat
burgers geschoten hadden, doch door de gekwetsten zelf en door mij werd dit
tegensproken. De luitenant vertelde o.m. dat hij thans te Gheel lag en hem
opgedragen was een patrouilletteocht door de Kempen te doen, om de eventueel daar
215 vertoevende soldaten op te drijven. In het hotel Grand Monarque verbleven zij eenigen
tijd en dronken daar champagne, welken zij met geschreven bons betaalden. Ze zeiden
spoedig terug te zullen komen, maar de bevolking geen kwaad te zullen doen.

Te Selzaete.

220 Een der oorlogscorrespondenten van het Persbureau Vaz Dias seint het volgende uit
Gent, dat wij onder strikt voorbehoud mededeelen:
Zooals ik reeds Donderdagmorgen mededeelde, is Koning Albert te Selzaete. Langs een
omweg wist ik de grens te passeeren. Het is namelijk van Donderdagmorgen af verboden
de grens over te gaan. Van hetgeen ik zag mag ik alleen mededeelen, dat de Koning
225 bijna plotseling voor mij stond. Koning Albert was in generaals-uniform gekleed en
liep in gesprek met een Engelschen officier langs de troepen. Zijn gedachten schenen
echter afgedwaald, want hij liep met gebogen hoofd en leek zeer mistroostig.
Werktuigelijk groette hij het volk, dat hem toejuicht. Uitbundig was de begroeting
van het volk echter niet. Driemaal is de Koning Donderdagmorgen hier geweest. Z. M.
230 nam intrek bij een notabele van Selzaete Cesar de Klerk. Ik vernam, dat Antwerpen tot
den laatsten steen door de Franschen en Engelschen verdedigd zal worden. Van de
soldaten, welke ik ontmoette, zagen er sommigen zwart en smoezelig uit. Anderen waren
in nog ongerepte uniformen gestoken. Toen ik den koning ten derden male ontmoette,
scheen hij zeer opgewekt en rookte hij, levendig met eenige officieren pratende, een
235 sigaar. Den ganschen dag is het kanongebulder uit de richting Schonaerden, Wetteren
duidelijk hoorbaar geweest. Elk oogenblik werd een schot gelost. Tegen den avond
hield het schieten op. Na half vijf werd geen kanongebulder meer vernomen. Er zijn
massa's vluchtelingen te Selzaete.

Fransche berichten.

240 Het Fransche gezantschap te 's-Gravenhage deelt mede:
Den 6en October werd op onzen linkervleugel de strijd met groote hevigheid
voortgezet. De tegenover elkander staande fronten breiden zich uit tot in de streek
van Lens en la Basse Bethune, en zijn verlengd door cavalerie-massa's die tot in de
245 streek van Armentieres handgemeen zijn. De aanwezigheid van Duitsche cavaleriekorpsen
is eveneens gesignaleerd in de Belgische streek Kortrijk-Yperen. Tusschen Atrecht en
de Oise hebben over de geheele linie gevechten plaats, die vooral hevig zijn tusschen
Bouchoir (bij Roye) en de Oise. Van het front van de Oise af tot de Maas valt niets
te vermelden. In Woevre heelt dé vijand een nieuwe poging ondernomen om ons
250 voortrokken tegen te houden, maar zijn aanvallen zijn wederom mislukt: wij hebben hem
teruggedrongen, onder het toebrengen van aanzienlijke verliezen. Anderzijds is hij
teruggetrokken ten Oosten van de linie Etain-Hennemont-Riaville.

In Noord-Frankrijk.

255 PARIJS, 8 Oct. (Reuter.) (Communiqué van 3 uur.) Op onzen linkervleugel in het
noorden heeft de vijand nergens terrein gewonnen, zelfs moest hij op enkele punten
terugtrekken, speciaal ten noorden van Atrecht, waar een actie gaande is onder voor
ons gunstige omstandigheden. De operaties van de cavalerie van beide partijen
strekken zich thans uit tot bijna aan de Noordzee. Tusschen de Somme en de Oise houdt
260 de vijand zich nog steeds krachtig staande, wij hebben echter het grootste gedeelte
van de stellingen, waaruit wij moesten wijken, hernomen. Benoorden de Aisne schijnt
de dichtheid der Duitsche troepen verminderd te zijn. Langs de heuvels van de Maas
tusschen Verdun en St. Mihiel is de vijand teruggetrokken tot benoorden

265 Hattonchettel. Hij houdt nog steeds Sint Mihiel en eenige posities ten noorden van die plaats op den rechteroever van de Maas bezet. In Woëvre zijn hevige aanvallen, die hij gedaan heeft ten westen van Aprement, mislukt.

Generaal von Beseler.

270 Hans Hartwig von Beseler, de opperbevelhebber van het Antwerpsche belegeringsleger – een man van vijf en zestig jaar – toonde reeds als knaap – aldus deelt de "Berliner Lokal-Anzeiger" mede – een levendige belangstelling voor de technische wetenschappen. Hij wilde officier worden en nam daarom dienst bij de garde-genie. In den oorlog van 1870 kreeg hij het ijzeren kruis. Hij nam deel aan het beleg van Parijs en Metz en toen reeds trok hij de aandacht van zijn chefs. Later bezocht hij de artillerie- en 275 ingenieurschool, werd gedetacheerd bij de krijgsschool en werd als kapitein geplaatst bij den generalen staf. Nadat hij eenige jaren dienst gedaan had aan het front, kwam hij weer bij den staf, nu als majoor. In 1902 en 1905 werd hij – die inmiddels opgeklommen was tot luitenant-generaal – benoemd tot scheidsrechter bij de manoeuvres. Hierna werd hij aangesteld tot inspecteur-generaal van de vestingen. Twee 280 jaren later werd hij generaal van de infanterie. In 1911 nam hij ontslag uit den dienst. Thans bij het uitbreken van den oorlog werd hij weer actief en plotseling duikt zijn naam bij Antwerpen weer op. Het ligt voor de hand een parabel te trekken met zijn collega von Hindenburg.

285 **Op het Oostelijk oorlogstooneel.**

Russen en Duitschers.

PARIJS, 8 Oct. (Reuter.) Op het front van Oost-Pruisen wordt het Russische offensief voortgezet. Er wordt hevig gestreden aan de grens ten westen van Soewalki. 290 BERLIJN, 8 Oct. (W. B.) Over het aandeel, dat het eerste legercorps heeft gehad in den slag bij Tannenberg, wordt officieel medegedeeld: Het eerste legercorps werd van het slagveld van Gumbinnen weggeroepen om aan den linkerflank in den rug van het Narewa-leger den beslissenden slag toe te brengen. Zooals zij uit den trein kwamen, moesten de troepen op weg en na een zwaren marsch te hebben afgelegd, trof het corps 295 op 26 Augustus het eerst de vijandelijke voorhoede. In de gevechten op den volgenden dag veroverde de rechtervleugel in een bloedig gevecht in het bosch bij Wersolowo pas voor pas het terrein. Op den linkervleugel werd het plaatsje Usdau stormenderhand genomen en de bezetting, het regiment-Wiborg, na dapperen tegenstand in de pan gehakt. Op 28 Aug. vervolgde een deel van het korps den achteruitwijkenden vijand 300 eerst tot Soldau, terwijl de rest overging tot de krachtige vervolging, die aan het grootste gedeelte van het Narewa-leger den weg naar Polen versperde. Op 30 Aug. maakte het eerste legerkorps, dat vastbesloten was den ontzaglijken buit, die het in de bosschen wachtte, niet op te geven, front tegen nieuwe Russische troepen, die in een 36 K.M. lang front marcheerden, naar het noorden en het zuiden. Op 2 September 305 stond het legercorps wederom aan den rechtervleugel, die den doorslag zou geven bij de afrekening met het leger van Rennenkampf, den ouden vijand van Gumbinnen.

Russische berichten.

310 De Russische Legatie heeft de volgende berichten gekregen over de krijgsverrichtingen der Russische legers: Op de Oost-Pruisische grens bieden de Duitschers, versterkt door troepen van het garnizoen van Koningsbergen en voordeel trekkend van de moerasachtige terreinen en de doorgangen in de meren-streek, heftigen tegenstand op een front dat zich uitstrekt van Wladislovow naar Lyck. In het Zuidwesten van Polen hebben ontmoetingen plaats gehad tusschen Russische en Duitse voorhoeden in de 315 streek tusschen Opatow en Sandomir, echter zonder beslissende resultaten. In de streek der Karpathen hebben Russische troepen-afdeelingen op de Oostenrijkers artillerie-parken en trein vermeersterd en gevangenen gemaakt ten westen van Sanok in Gallicië en ten oosten van Muncacz, in Hongarije.

320 **Kozakkenanecdote.**

De Weenske "Militairische Rundschau" vertelt het volgende geschiedenisje van het oostelijk oorlogstooneel: Het commando tot den bajonetaanval werd gegeven en onze soldaten wierpen zich op den vijand. Alleen de gewonden bleven achter en met hen de verplegers en een jonge dokter. De vechtende troepen waren reeds zeer ver voorwaarts 325 gesneld. Een diepe rust lag over het veld. Plotseling stoven op den weg stofwolken op. Paardengetrappel. Eensklaps rende een wilde Kozakkentroep op den geneesheer af. Even voor den dokter, die juist een verband aanlegde, bleven de Kozakken staan. De wilde ruiters kijken den dokter en zijn mannen met fonkelende oogen aan. De Kozakken-officier sprak den dokter in slecht Duits ook toe:

330 "Wie zijt gij?" De dokter wijst op het roode kruis op zijn linker arm en antwoordt:
"Ik ben dokter en sta onder bescherming van de Conventie van Genève." De Kozakken-
officier schreeuwt hem woest toe: "Het kan me niets schelen of je dokter bent en
335 onder bescherming van een Conventie staat. Uitvluchten baten hier niets. Ik zie in u
een lid van het keizerlijke leger. Of je dokter bent of niet, ik geef mij over!" De
dokter staat op en staart den Rus aan. Deze trekt zijn sabel en brult: "Wanneer gij
mij niet onmiddellijk ontwapent en gij ons niet onmiddellijk transporteert, dan sla
ik je den schedel in. Voorwaarts marsen, een, twee, drie!". Tegen deze wilde kerels
was niets te doen. De dokter boog voor het geweld en bracht den verschrikkelijken
340 Kozakkentroep, naar het kamp.

Op Zee.

De ontvoerde onderzeeër.

WEENEN, 8 Oct. (W. B.) De "Neue freie Presse" ontvangt uit Milaan het bericht, dat te
Spezia teruggekeerde deelnemers aan de ontvoering van een onderzeesche boot, de
345 tweede commandant ingenieur Roechi en de electricien Vasallo, gearresteerd zijn. [Dit
bericht heeft betrekking op het verdwijnen van een onderzeesche boot, op een
Italiaansche werf voor vreemde rekening gebouwd – volgens sommigen voor Roemenië,
volgens anderen voor Rusland – en die bij een proeftocht spoorloos verdwenen is. Red.
H.]

350

Een Deutsche torpedoboot gezonken.

BERLIJN, 8 Oct. (W. B.) Volgens de avondbladen is eergisteren de torpedoboot "S.
116", die in de Noordzee op voorpostendienst was, door een Engelsche onderzeeër tot
355 zinken gebracht. Bijna de geheele bemanning kon worden gered. (Dit is de torpedoboot,
die bij den monding van de Eems, door de Engelsche onderzeeër "E. 9", is
getorpedeerd; van het vergaan der boot werd in Engelsche telegrammen en berichten van
Schiermonnikoog reeds melding gemaakt.)

Het weer van heden.

360 **Bericht v/h. Kon. Ned. Met. Inst. te De Bildt.**

Zwakke veranderlijke wind, meest zwaar bewolkt; weinig of geen regen. Zelfde
temperatuur.

Opgemaakt door de Filiaal-Inr. te Amsterdam van het Kon. Ned. Meteorol. Instituut.
Verwachting: Wind Noord-West tot Zuid-West. Aanvankelijk meest bewolkt tot betrokken
365 met eenige kans op regenbuitjes, weinig verandering in temperatuur.

De barometerstand van het afgelopen etmaal.

Omstreeks middernacht afgelezen van den zelfregistreerenden barometer van het
Handelsblad.

370

FRANKRIJK.

Nog een tegenspraak.

Uit Zürich wordt aan de "Köln. Ztg." gemeld, dat in de "Humanité" krachtig wordt
geprotesteerd tegen de onjuistheden – om geen krasser woord te gebruiken – in de
375 mededeelingen van de Fransche pers. Het blad komt b.v.b. op tegen de mededeeling, dat
een Deutsche firma bij Maubeuge voor jaren reeds een stuk land had aangekocht, om
daarop betonvloeren aan te leggen, waarop zware Deutsche belegeringskanonnen konden
worden geplaatst. Dit verhaaltje was reeds in 1911 gedaan, en toen herroepen en
weersproken. Bedoelde grond was gekocht door een Belg, met ondersteuning van Fransche
380 banken. Zoo dus daar betonvloeren waren aangelegd voor zware artillerie, dan moeten
die Fransche bankiers medeplichtig zijn aan het verraad, jegens Frankrijk gepleegd.

- Frankrijk en Japans.

Het schijnt, dat de Franschen de hulp Van Japan met eenig wantrouwen beschouwen; en
385 dat is begrijpelijk, wanneer men let op de ligging der Fransche koloniën in Tonkin en
Annam. De bekende redacteur van de "Revue des deux Mondes", Francis Charmes, zegt in
zijn "Chronique de la quinzaine", in het No. van 1 September, dat eerst nu hier
ontvangen is: "Er komt nog een ander op de vlakte: Japan. Men kan aannemen, dat Japan
zich al zeer weinig bekommert om onze Europeesche conflicten, en dat de zaak die ons
390 zoo na aan het hart ligt: de rechtsquaestie en de onafhankelijkheid der volken, voor
Japan van minder belang is dan voor ons.

"Om de waarheid te zeggen kan Japan ons niet veel nuttige hulp geven, en dat is
waarschijnlijk ook niet het doel dat het najaagt: het denkt slechts aan zijn eigen
belang. En dat is zijn recht.

395 "Keizer Wilhelm hechtte groote waarde aan de vestiging in het Verre Oosten. Men kent

zijn denkbeelden over het gele gevaar: hij hechtte er aan voet te vatten op het Aziatische vasteland en hij heeft er zich stevig vastgezet. Hij meende daarin geslaagd te zijn. Wat nu gebeurt, toont, hoezeer hij zich vergist heeft. Zijn arbeid was kunstmatig en weinig stevig. Japan heeft dat bemerkt en maakt gebruik van de eerste gelegenheid de beste om de Duitschers te verdrijven uit een gebied, dat zij niet krachtig kunnen verdedigen.

"Het ultimatum, dat Japan tot de regeering te Berlijn richtte, was een meesterstuk van onbeschaamdheid, en het optreden van Japan roept tal van quaesties op, waarop wij hier thans niet willen ingaan."

Uit Maastricht.

Een bijzondere correspondent meldt nog: De 150 Belgische militairen, die het lijk van den burgemeester van Lanaeken vergezelden, gingen bij de Nederlandsene grens voor de Nederlandsene posten staan. Toen zijn de Duitschers gekomen en hebben hen voor de keus gesteld, zich over te geven of de Nederlandsche grens over te gaan. Anders zou Hamont worden in brand gestoken. Toen zijn ze de Nederlandsche grens overgetrokken en hebben zich overgegeven. Hamont is thans geheel verlaten, de bevolking bevindt zich in de zinkfabrieken te Budel. De leider van het Roode Kruis is per auto naar Budel gegaan en heeft het lijk van den burgemeester van Lanaeken gehaald. De vrijwilligers, die de laatste week in de Kempen gezeten hebben, zijn op het oogenblik ongeveer allemaal in Nederland.

Duitsche vluchtelingen.

De opperbevelhebber der Land- en Zeemacht heeft zich bereid verklaard, maatregelen te nemen voor het vervoer van de hier te lande vertoevende Duitsche vluchtelingen, zoodra hij een opgave zal hebben ontvangen van de gemeenten, waar zich vluchtelingen bevinden, die naar Duitschland wenschen terug te keeren, van het juiste getal dier vluchtelingen en van den datum waarop het vervoer zal moeten plaats hebben.

Posterijen en Telegrafie.

Ned. Mail voor Oost-Indië.

De directeur van het postkantoor te Amsterdam maakt bekend, dat wegens het later vertrek van het stoomschip "Oranje" van de Maatschappij "Nederland" naar Nederlandsch Oost-Indië op 10 dezer, de buslichting aan het hoofdpstkantoor hier nader is gesteld op 1 uur 30 minuten namiddag, en de aanneming van aangeteekende stukken op 12 uur 's middags.

De Compagnie Francaise des Cables télégraphiques laat weder uitgestelde telegrammen toe.

Brazilië laat in zijn territoriale wateren niet toe het gebruik van radio-stations aan boord van schepen van oorlogvoerende landen, evenmin het transitoverkeer over zijne kuststations van het eene naar het andere schip of tot deze gericht door de regeeringen of gezantschappen, zoo ook geen radiotelegrammen van of aan passagiers van pakketbooten van al of niet oorlogvoerende landen.

Telegrammen van, naar of over Brazilië worden alleen op risico der afzenders aangenomen en moeten gesteld zijn in verstaanbare Portugeesche, Spaansche, Fransche Italiaansche, Engelsche of Duitsche taal, met volledig adres en onderteekening, en zijn in ieder geval aan censuur onderworpen.

Laatste Berichten.

Generaal Delarey.

LONDEN, 8 Oct. (Reuter.) Uit het onderzoek naar den dood van generaal Delarey is gebleken, dat deze te wijten was aan een ongeluk.

Hulp en bijstand aan slachtoffers van den oorlog.

Bij Nota van Wijzigingen op het wetsontwerp tot verhooging van het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1914 wordt ingevoegd een art. 87 bis luidende: Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van ten gevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van ten gevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden in Nederland verblijvende buitenlanders, f100,000. In de Toelichting op dit artikel zegt de Minister van Binnenlandsche Zaken: De Europeesche oorlog heeft vele, hier te lande wonende, gezinnen van buitenlanders tot armoede gebracht doordat de kostwinner in zijn geboorteland onder de wapenen moest komen. Bovendien komen duizenden vluchtelingen uit België in Nederland. Ten deele hebben dezen voldoende middelen van bestaan; ten deele ook hebben zij onvoldoende middelen

of zijn zij van alle middelen ontbloot. Het was voor Nederland, dat tot dusverre buiten den verschrikkelijken strijd kan blijven, een plicht van menselijkheid, dezen slachtoffers van den oorlog binnen zijn grenzen hulp en bijstand te verlenen. De particuliere liefdadigheid en gemeentebesturen hebben tot dusver de Nederlandsche gastvrijheid jegens de ongelukkige slachtoffers van den oorlog hoog gehouden en de Minister vertrouwt, dat zij zich ook in het vervolg niet zullen onttrekken aan de vrijwillig opgenomen taak. Rijkssteun is evenwel ten eenenmale onmisbaar. Gegevens voor den omvang van dien steun ontbreken echter.

Bruinkolen.

De uitvoer van bruinkolen uit Bohemen naar het end langs de Elbe bedroeg in September 1,200,000 Dztr. tegen 900,000 in Augustus en 1,500,000 in September 1913. In de eerste twee oorlogsmaanden werden slechts 500,000 Dztr. minder verscheept dan in het vorig jaar.

Duitsche Oorlogsleening.

Men raamt de bedragen, die aan de Berlijnsche groote banken zijn onttrokken voor storting op de oorlogsleening op ca. M. 2 milliard.

BERLIJN, 8 Oct. (W. B.) Volgens de hedenvoormiddag beschikbare gegeven was op de oorlogsleening een bedrag van M. 2420 millioen nitaten gestort, hetgeen 54.26% uitmaakt van het ingeschreven bedrag en M. 636 meer dan op 5 Oct. behoefde te worden gestort. Dit is waarschijnlijk het grootste bedrag dat ooit in zulk een korten tijd werd gestort.

Duitsche Koffiehandel.

De Vereeniging van Koffiefinma's te Hamburg heeft besloten voorbereidende stappen te doen om den Duitschen koffiehandel te bevrijden van het toezicht der Engelsche banken. Er zal, zoo mogelijk, een bank voor den Duitschen koffiehandel worden opgericht. De Rijksbank heeft zich bereid verklaard de zaak te steunen. Men is van meening, dat dit optreden van den Hamburgschen koffiehandel door andere handelsbranches, die zich in denzelfden toestand tegenover Engeland bevinden, zal worden nagevolgd.

Beurs te Bordeaux.

Op 5 October noteerden op de beurs te Bordeaux 3% Fransche Rente 76?, 34% Nieuwe leening 88, Japan 1906 475, Rusland 1906 96?, Geconsolideerde ?en 7.9 en Panama ?

Levering van effecten.

(Ingezonden.) In Uw Avondblad van Zaterdag 3 October kwam een ingezonden stuk voor met het opschrift: Niet-officieele handel in Effecten. Door de genoemde kleine bankinstelling werd ook mij zoo'n exemplaar toegezonden. Ik heb verkocht bij de hier bedoelde bankinstelling Doll. 2000 South. Rails voor f946.87. Na afloop van eenigen tijd kom ik de door mij verkochte South. Rails leveren, maar de bankinstelling weigert ze te ontvangen en het mij toekomstige geld uit te betalen. Mag men van een bankinstelling, al is het een kleine, verwachten, daar waar de Regeering geen Moratorium verlangde, zij toch doet of er een Moratorium bestaat? U dank zeggend voor de verleende ruimte, teeken ik W. (Indien de transactie waarop de inzender doelt heeft plaatsgevonden vóór de Effectenbeurs gesloten werd, dan is de bedoelde instelling geheel in haar recht, daar het sluiten der beurs heeft medegebracht dat ook het leveren en ontvangen van fondsen is stopgezet. Voor effecten die na dien tijd zijn verhandeld, gelden natuurlijk de voorschriften te dier zake niet, zoodat affaires die na 28 Juli à contant mochten zijn geschied, ook als zoodanig moeten worden afgewikkeld. Red. Hbld).

Uit Oostenrijk-Hongarije.

De Oostenrijksch-Hongaarsche regeering heeft de oprichting der Niederösterreichische Kriegskreditbank goedgekeurd. Opgericht is een "Vereinigte Österreichische und ungarische Baumwoll-Zentrale", ter voorziening in de behoefte aan katoen, in evenwicht houden der voorraden, verzekering der legerbehoeften, alsmede overneming en verdeeling der in beslag genomen en door het ministerie van oorlog aan haar toegewezen katoen. De Oesterreichische Kriegsdarlehenskasse is Dinsdag met hare werkzaamheden te Weenen begonnen.

Oogstberichten.

De hopoogst in Beieren is zeer bevredigend uitgevallen. De totale opbrengst van

121,901 Dztr is bijna het dubbele van den oogst van het vorig jaar. Van een H.A. werd dit jaar dus 6.8 Dztr geoogst tegen 3.8 in het vorig jaar.

530

Buitenlandsche Handelscijfers.

Uit Stockholm wordt gemeld, dat de uit- en invoorstatiek van Zweden over Augustus een enormen achteruitgang aantoonde in vergelijking met het vorig jaar. De uitvoer van vleesch, boter enz. is belangrijk gedaald en voor een aantal artikelen is bijna stilstand ingetreden. Houtwaren toonen een achteruitgang aan voor alle rubrieken, evenals pulp, mineralen en metalen. De uitvoer van gewalst ijzer is van Kr. 14% millioenen in het vorig jaar tot nauwelijks 3 millioenen gedaald. Bij den invoer is de achteruitgang daarentegen niet zoo opzienbarend. De koffieinvoer toont weliswaar een zeer sterken achteruitgang aan van kr. 2?4 tot 1? millioenen, doch aan rijst werd voor kr. 10 millioenen ingevoerd tegen kr. 51 millioenen in het vorig jaar. De invoer van petroleum is echter van kr. 12J4 millioenen tot slechts kr. 100,000 gedaald.

535

540

Uit de katoenindustrie.

De katoenindustrie van Lancashire wordt door den oorlog ernstig beïnvloed. Er is niet voldoende werk voor de helft van het personeel of voor de helft der fabrieken. Het verscheppen is bijna geheel gestaakt en de binnenlandsche handel is traag. Daarbij komt nog dat ruwe katoen in Engeland veel duurder is dan in Amerika, wat wordt toegeschreven aan de sluiting der katoenbeurs te Liverpool. Aangedrongen wordt daarom op heropening der beurs of dat de fabrikanten zelf met de Amerikaansche katoenplanters zullen onderhandelen. In Britsch Indië gaan stemmen op om de inlandsche katoenplanters te beschermen voor den abnormalen gang van zaken, die thans te Manchester bestaat.

545

550

Aangedrongen wordt op het vormen van een katoenreserve, doch een zoodanige reserve zou natuurlijk steeds toenemen, zonder dat kans op verkoop bestaat. Het aantal katoenfabrieken, dat in Lancashire moet sluiten, neemt ernstige verhoudingen aan, in het bijzonder die fabrieken waar Egyptische katoen wordt verwerkt.

555

Uit de Vereenigde Staten.

Het "Buy-a-bale-of-cotton-plan" wordt thans ook door den President der Southern Railway krachtig gesteund. Hij heeft in elk der katoenstaten een baaltje katoen gekocht en alle hogere ambtenaren der maatschappij opgewekt dit voorbeeld te volgen. Hij wijst er op, dat hun aller welvaart, evenals die der spoorwegmaatschappij, direct of indirect van den toestand in de katoen-districten afhankelijk is. Voor het overige meent hij, dat de positie in de katoenindustrie zal verbeteren, wanneer de financieele crisis vermindert.

560

565

Onder degenen die zich voor het welslagen van het katoenplan beijveren behoort ook het groote Warenhuis Gimbel Brothers te New-York, dat 10,000 balen katoen heeft ingeslagen en deze thans ten verkoop aanbiedt. Tegen een kleine vergoeding voor pakhuishuur kunnen de koopers hun haaltje katoen door de firma laten bewaren. Ook het invloedrijke blad van Hearst, de "American", steunt de beweging. Een invloedrijk vrouwen-comité besloot een specialen dag voor verkoop van katoentjes te organiseren, teneinde door vermindering der voorraden van katoenen goederen aankoop van ruwen katoen door de spinnerij te bevorderen. In het Zuiden der Unie is de prijs door deze maatregelen reeds iets gestegen. Of het beoogde doel geheel zal worden bereikt, is niettemin vooralsnog hoogst twijfelachtig.

570

575

Zoals reeds vermeld, heeft thans ook de Senaat de Clayton anti-trustwet aangenomen, zoodat deze spoedig in werking zal kunnen treden. Verboden zal dan o.a. zijn aan groote afnemers een anderen prijs voor artikelen te berekenen dan aan kleine, indien dit tot gevolg zou hebben het ontstaan of de bestendiging van een monopolie of een bemoeilijking van den handel. Voorts wordt verboden uitkeeringen te doen of andere faciliteiten te verlenen op voorwaarde dat afnemers zich verbinden niet van concurrenten te koopen. Behouden is de bepaling waardoor een eind zal worden gemaakt aan de in de laatste jaren ontstane jurisprudentie die vakvereeningen onder de anti-trust bracht en op grond hiervan werkstakingen etc. verbood.

580

585

Het desbetreffende artikel der nieuwe wet zegt: "De arbeid van menschelijke wezens is geen koopwaar of handelsartikel. Geen enkele bepaling der anti-trustwetten zal derhalve in zulk een geest mogen worden uitgelegd dat het bestaan of de werking van vakvereeningen in handel, industrie, land- en tuinbouw er onmogelijk door wordt gemaakt, of waardoor de individueele leden belemmerd of afgehouden worden van wettige doorvoering der wettelijke doeleinden dier vereeningen. Deze vereeningen en hun leden zullen niet beschouwd worden als onwettige samenspanningen ter belemmering van den handel, waartegen krachtens de anti-trustwetten moet worden opgetreden."

590

595 Voor de Amerikaansche vakvereenigingen beteekent deze bepaling een groote
overwinning, welke hun optreden zeer zal vergemakkelijken. De beide ambtsvoorgangers
van president Wilson hadden beslist geweigerd mede te werken tot invoering van zulk
een voorschrift.
Het verbod om lid te zijn van de directie van meer dan één bankinstelling is in het
Claytonontwerp eveneens behouden. Alleen is het in zooverre verzacht dat het slechts
600 betrekking zal hebben op banken met een kapitaal van meer dan \$ 5 millioen, gevestigd
in plaatsen met meer dan 200,000 inwoners. Aanvankelijk was voorgesteld \$ 2? millioen
en 100,000 inwoners.
Zooals reeds vroeger vermeld heeft de Amerikaansche regeering een voorstel ingediend
tot het heffen van nieuwe belastingen voor een totaal bedrag van \$ 100 millioen, in
605 verband met de verwachte vermindering der invoerrechten als gevolg van den oorlog.
Uit de toelichting van het ontwerp vermelden wij dat de waarde der goederen uit de
oorlogvoerende landen waarop invoerrecht moet worden betaald, voor 1914 op \$ 380
millioen was geraamd, waarvan \$ 132 millioen uit Groot-Brittannië, \$ 119 millioen uit
610 Duitschland en \$ 90 millioen uit Frankrijk. Het bedrag der hierop verschuldigde
invoerrechten zou \$ 125 millioen zijn geweest, waarvan \$ 40 millioen door Engelsche,
\$ 39 millioen door Duitsche en \$ 35 millioen door Fransche exporteurs verschuldigd
zou zijn geweest. De Amerikaansche regeering neemt dus aan, dat 80% van dezen invoer
zal ophouden, wat zeker wel heel ruim is gerekend. Van republikeinsche zijde heeft
615 men zich dan ook sterk tegen het ontwerp verzet. Men achtte versterking der inkomsten
bovendien geheel onnoodig, daar men meende dat het budget eventueel sluitend moest
worden gemaakt door bezuiniging en niet door nieuwe heffingen. Niettemin heeft het
Huis van Afgevaardigden het ontwerp bij zuivere partijstemming aangenomen.
De voornaamste nieuwe heffingen die ingevoerd worden, zijn de volgende: Op bier \$1.50
op wijn 12-20 Am. cents, op gasoline 2 cents per gallon. Op obligatien en andere
620 schuldbewijzen 5 Am. cents per \$ 100; op levensverzekerings-polissen 8 cents per \$
100; op het kapitaal van banken en bankierskantoren \$ 2 per \$ 1000 kapitaal en
surplus; op telefoongesprekken en telegrammen 1 cent per keer; op tabak in hoofdzaak
volgens hetaelfde tarief als tijdens den Spaansch-Amerikaanschen oorlog. Voorts
625 moeten makelaars \$ 50, ondernemers van publieke gemakkelijkheden in plaatsen met meer
dan 15.000 inwoners \$ 100 elk betalen. Bij aangifte van goederen aan de douane zal 25
cents à \$ 1 dollar zegel worden geheven, naar gelang van de waarde. Reisbiljetten
naar buitenlandsche havens worden onderworpen aan een belasting van \$?. Op
contracten etc. komt een zegelbelasting van 10 cents en hooger, op wis?elprotesten 5
cents.
630 De opbrengst der voornaamste heffingen wordt als volgt geraamd: Uit spiritualiën \$
32.50 millioen, wijn \$ 6 millioen, gasoline \$ 20 millioen, zegelbelastingen \$ 30
millioen, heffingen van bankiers etc. \$ 16? millioen. Uit elk der betrokken
kringen ?? scherp tegen de voorgestelde heffingen geprotesteerd. De bankiers in New-
Jersey wezen er op, dat zij met inbegrip der reeds geheven inkomstenbelasting en
635 andere heffingen in het vervolg 10-20% van hun inkomen aan belasting zullen hebben te
betalen.

Uit de Rubber-Industrie.

640 De Nederlandsche Commissie voor het Internationaal Rubber Congres met Tentoonstelling
te Batavia, die haar ontstaan dankt aan het initiatief van Mr. Vissering en den
Regeringscommissaris den heer Lovink, heeft in het Nederlandsch en Engelsch een
keurig geïllustreerd en belangwekkend apercu doen verschijnen, samengesteld door haar
secretaris, den heer O. Kamerlingh Onnes, waarin verslag wordt gegeven van de stappen
645 die de commissie heeft gedaan voor de voorbereiding van het Congres en waarin verder
tal van mededeelingen en graphische voorstellingen zijn opgenomen. Wij ontlene
hieraan, dat het Nederlandsche kapitaal hetwelk in rubber-ondernemingen in onze Oost
is belegd f66,55 millioen nominaal bedraagt, waarvan uitgegeven f35,81 millioen. Het
vreemde kapitaal op dit gebied in Nederlandsch-Indië werkzaam bedraagt f212.23
650 millioen, waarvan uitgegeven f171.78 millioen. Blijkens een uitvoerige specificatie
bedroeg de oppervlakte waarvan product in Nederland werd ingevoerd in 1912 8,706
bouws, in 1913 17,404 en wordt voor 1915 op 40,719, in 1917 op 68,872 bouws gerekend.
De aanvoer van plantage-rubber in Nederland steeg van 4800 K.G. in 1907 tot 99,100
K.G. in 190, 848,500 in 1912 en 1,814,500 K.G. in 1918, die van bosch-rubber ging
veel minder sterk vooruit, n.l. van 1,0?5,000 K.G. in 1907 tot 1.326,000 K.G. in
655 1913. Van de wereldproductie ad 106-121 millioen K.G. vormt deze aanvoer intusschen
nog slechts een bescheiden deel. Echter ging de wereldproductie in de laatste 12 jaar
gemiddeld met 6 pCt per jaar vooruit (alleen in 1912 met 30 pCt.). en de aanvoer in
Amsterdam en Rotterdam met ca. 100 pCt., wat voor de Nederlandsche markt een zeer
hoopvol verschijnsel vormt. Onze markt maar zich verheugen in een buitengewone

660 belangstelling, mede dank zij den gunstigen omstandigheden om de wereld-rubbers op
Amsterdam en Rotterdam te concentreren, zooals onze verhouding op handelsgebied tot
Nederlandsch-Indië, de uitstekende stoomvaartverbindingen en de verkeersfaciliteiten
van Amsterdam en Rotterdam voor de distributie van het product.

665

DE OORLOG, 9 oktober 1914
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27842]
[Vrijdag 9 October 1914]

670 **EDITIE VAN 4 UUR.**

**DE OORLOG De algemeene toestand. — De strijd om Antwerpen. —Op het Oostelijk en
Westelijk oorlogstooneel. — Brieven en berichten uit de oorlogvoerende landen.**

675 **De algemeene toestand.**

De beschieting van Antwerpen wordt voortgezet. Dit de beschrijvingen van onze
berichtgevers, die een gedeelte van het bombardement hebben bijgewoond, blijkt wel
welk een ontzettende verschrikking, welk een ramp zulk een beschieting van een groote
stad is.

680 Voor zoover de bevolking de stad niet verlaten heeft, zoekt zij een schuilplaats in
de kelders. En toch worden nog velen door de bommen of de scherven ervan getroffen en
gedood. Op tal van plaatsen in de stad is brand ontstaan. Groote gebouwen worden
getroffen en storten in puin, of worden zwaar beschadigd. Duizenden pogen nog te
685 vluchten. Overal ziet men gewonden vervoeren. En het besluit, om de stad niet over te
geven, om de verdediging van den binnensten fortengordel tot het uiterste voort te
zetten, maakt, dat de toestand van uur tot uur ernstiger wordt. Te meer daar de
Duitsche troepenmacht nu ook, tusschen Dendermonde en Gent, de Schelde is
overgetrokken: de Belgische troepen, die ten westen van de Schelde stonden, zijn
690 teruggeslagen en in Antwerpen binnengekomen. Nu rukken dus ook uit het zuidwesten de
Duitsche troepen naar de stad op, zoodat de kans voor het garnizoen, voor het
vereenigde Belgisch-Engelsche leger, om de stad nog te kunnen verlaten, zeer gering
wordt. Nog wordt hevig gestreden aan de Nethe en aan de Rupel. Onder het vuur der
kanonnen zijn Duitsche pontons de Nethe overgezwommen, om een brug te leggen, die den
695 overgang mogelijk maakte. Hoe de uitslag van den strijd zal zijn, hoe lang die nog
zal kunnen duren, is niet te voorzien. Maar de verwachting, dat het resultaat van
dezen strijd niet lang op zich zal laten wachten, wordt bij de wijze waarop aan beide
zijden wordt gevochten, algemeen.

De geheele aandacht is thans op dit punt van het oorlogstooneel gevestigd. De strijd.
700 op het groote slagveld in Frankrijk is op dit oogenblik geheel uit de berichten
verdwenen. Het blijkt slechte dat de linie zich over een nog grooter uitgestrektheid
heelt uitgebreid. Van het gebied waarover de strijd wordt gevoerd geeft professor J.
Niermever een beschrijving, die wij op een andere plaats mededeelen. Zijn conclusie
705 is, dat het tegenwoordige gevechtsfront voor beide legers enkele sterke steunpunten
bezit, maar voor een grooter deel door vlakke terreinen loopt. Mochten evenwel de
Duitsche troepen door afsnijding hunner verbindingslijnen gedwongen worden de
stellingen tusschen St. Quentin en Reims op te geven, dan zullen zij niet meer dan in
het Maasdal een bruikbare verdedigingslinie aantreffen.

Als oorzaken van het langdurig onbeslist blijven van den strijd noemt de professor
710 vooral de mogelijkheid van het aanvoeren van versche troepen, die nog steeds van
weerszijden bestaat en niet minder de werkzaamheid der vliegers, die nagenoeg elke
verrassing uitsluit. Men vergete niet dat het genie van Napoleon, vermaard om zijn
snelle verrassende verplaatsingen, nog geen rekening had te houden met spoortreinen
en telegrafen, en dat von Moltke wèl deze, maar nog niet de telefoon, de draadlooze
715 telegrafie en het vliegtuig in zijn berekeningen had op te nemen. In den "Lokal-
Anzeiger" geeft de generaal von Blume een beschrijving van den slag, waarin aan beide
zijden meer dan een millioen strijders deelnemen. De Duitsche generaal zegt: "In zulk
een slag, over zulk een frontlengte, tusschen twee legers, die ongeveer gelijk zijn
in kracht en moed en volharding kan de beslissing eerst zeer langzaam komen. De
720 handeling vervalt natuurlijk in een reeks afzonderlijke gevechten tusschen legers,
wier opdrachten door de opperbevelhebbers, in verband met het geheele plan worden
gemaakt. Maar ook die afzonderlijke bevechten verlopen, door de verbetering der
vuurwapenen veel langzamer dan die in vroeger tijden. En de resultaten, die daarin
worden bereikt, hebben niet den meesten invloed voor de andere gedeelten van het

725 front. Een leger, dat heden een nederlaag lijdt, kan morgen door een handig ingrijpen
van een ander leger, of door het toezenden van reservetroepen, of door een succes op
een ander gedeelte van het front in staat zijn een positie te behouden, of zelfs
730 voorwaarts te gaan. Wordt reeds hierdoor de beslissing op de lange baan geschoven, de
tijd en de gelegenheid om door het aanleggen van uitgestrekte en vaak zeer sterke
veldversterkingen, en de beschikking over spoorwegen waardoor het verplaatsen van
troepen mogelijk is, dragen er toe bij om het verloop van den slag van langen duur te
maken. Weken lang kan de worsteling op die wijze voortduren, zonder dat een der beide
partijen tot wijken genoodzaakt wordt, en ten de?e ? de overwinning blijven aan de
735 partij, welke niet alleen het beste is opgewassen tegen de moeilijkheden, die de
approviandeering der troepen, de munitieaanvulling, de verpleging enz. aanbieden,
maar die ook de grootste lichamelijke en geestelijke kracht kan ontwikkelen.

In dit verband is zeker ook wel merkwaardig wat de "Times" zegt van den slag: Er is
740 in dezen strijd niets te zien van alles wat men zich voorstelt een gevecht, een
strijd, een veldslag te zijn. De troepen liggen dag in, dag uit, in de loopgraven,
zonder zelfs iets van den vijand te zien. Een aantal menschen is als schildwachten en
waarnemers opgesteld, maar de groote massa, vooral bij infanterie, moet niets doen
dan wachten, steeds maar wachten. Alles wordt gedaan, om de doodelijke verveling en
745 vermoeienis van de manschappen te verlichten. Aanvoeren van levensmiddelen, tabak,
sigaren en sigaretten hebben met onfeilbare regelmatigheid plaats; couranten en
brieven worden met de grootste zorgvuldigheid rondgedeeld. De postadministratie werkt
bijna zonder een fout.
Maar wanneer dit alles gedaan is, blijven er nog lange uren over, waarin de menschen
alleen kunnen zitten, en praten, en over hunne hoofden vliegen de bommen en granaten,
750 waaruit zij zoo duidelijk kunnen opmaken, dat na drie weken en langer de
artilleriegevechten bij vriend en vijand nog steeds niet hebben geleid tot de
erkenning eener besliste meerderheid.

In het Oosten zijn, zooals nu ook wel Duitsche berichten blijkt, de Duitschers
755 teruggeslagen. Officieel wordt medegedeeld, dat een Russische colonne, uit Lomsja
komende, Lyck heeft bereikt. En daar Lyck in Oost-Pruisen ligt, zijn dus de Russen
daar weder over de Pruisische grens getrokken.
De Russische berichten zeggen verder, dat alle aanvallen, die door de Duitsche
troepen in de omstreken van Wirballen en Philipof zijn gedaan, werden teruggeslagen,
760 en dat de grensplaats Biala door de Russen is bezet.
Ook in de omstreken van Premysl, in Galicië, wordt weer hevig gevochten, naar het
schijnt met afwisselend succes.

Op het Westelijk oorlogstoneel.

765 Fransch legerbericht.

PARIJS, 8 Oct. (Reuter.) Officieel communiqué van 11 uur. Over het geheel genomen is
de toestand onveranderd gebleven. De ingenomen posities blijven dezelfde ondanks
eenige hevige gevechten in de omgeving van Roye.

770 De strijd in Frankrijk.

De redactie van het "Utrechtsch Dagblad" heeft zich gewend tot de specialiteiten in
de aardrijkskunde, professor J. F. Niermeijer, hoogleeraar te Utrecht, met een paar
vragen over de gesteldheid van het terrein in Noord-Frankrijk, en wel voornamelijk om
775 het oordeel van den hoogleeraar te vernemen, óf hier sprake is van een "vastloopen"
der beide legermachten tegenover elkander, waarvan de mogelijkheid reeds vóór den
oorlog is voorspeld; dan wel of hier wellicht andere omstandigheden in 't spel zijn,
die dit vastloopen juist hier ter plaatse hebben begunstigd; of bijv. de
terreingesteldheid de linie, hetzij van de eene of van de andere partij, zoo sterk
780 maakt, dat het forceeren daarvan door de tegenpartij schier onmogelijk wordt. De
hoogleeraar antwoordde daarop, dat het antwoord op deze laatste vraag in het algemeen
ontkennend moet zijn. Hij schrijft:

"Op enkele deelen van het gevechtsfront zijn hier door de Duitschers, elders door de
785 verbondenen, stellingen ingenomen, die door de bodemgesteldheid bijzonder sterk
worden gemaakt; maar men kan niet beweren dat dit over het grootste deel van het
front het geval is.

"Het geldt bijv. niet van het centrum. Daar strekt zich tusschen Reims in 't Westen
en het Argonnerwoud in 't Oosten de vlakke der Haute Champagne uit, een zacht golvend
land, van zeer geringe vruchtbaarheid, een deel der "stoffige Champagne" (Champagne
790 nouilleuse), een droge, witte krijtbodem, die vroeger niet veel geboomte vertoonde
dan langs de weinig ingesneden rivieren, waarvan men het beloop reeds uit de verte

herkent aan de lange rijen van wilgen, populieren, esschen en eisen. Lang strekken zich ook de dorpen langs de beken en rivieren, wier melkachtig water zij behoeven, omdat overal elders het water diep in den bodem wegzakt; het is een land van schralen grasgroei, waar schapenteelt hoofdzaak is. Evenwel heeft men in de laatste jaren door
795 zorgvuldige bodembewerking uitgestrekte dennenbosschen kunnen aanplanten.
"Het Deutsche front ligt is deze vlakte achter het dal der Suippes, een zijrivier der Aisne; de Suippes doorsnijdt de vlakte ten N.-O. van Reims in west-noord-westelijke richting. Volgens alle berichten hebben de Duitschers zich hier, ondanks de hardheid van den bodem, sterk weten in te graven en de Franschen hebben dat voorbeeld gevolgd.
800 "Het breedste en vruchtbaarste dal dezer vlakte is dat der Aisne, in 't oosten, en daaruit verheft zich langzaam glooiend de heuvelrug van het Argonnerwoud, om oostwaarts steil af te dalen naar het dal der Aire. Deze zwaar beboschte rug wordt thans, vermoedelijk in 't noorden door de Duitschers, in 't zuiden door de Franschen bezet gehouden. Zoo vinden beiden daarin een natuurlijk steunpunt.
805 "Oostwaarts van hier is het beloop der gevechtlinie in hoofdzaak bepaald door de permanente verdedigingswerken der Franschen, voornamelijk door het groote vestingfront Verdun-Toni, dat zich uitstrekt "Les Côtes", de heuvels die het Maas aan den oostelijken oever begeleiden. N voor ongeveer 14 dagen het fort camp Romains in het midden dezer linie, doch het zware Deutsche geschut was platgeschoten daarna
810 genomen, hadden velen een verwijding dezer bres en daarmede een doorbreking der linie verwacht, wat voor de Duitschers een groot voordeel geweest zou zijn."
Doch dit kon niet omdat de nabuurforten de bres volkomen bestrijken, en het opstellen van zwaar geschut tegen die forten door de Fransche operatiën is verhinderd. Verder naar 't Oosten doorsnijdt de vechtslijn de vruchtbare vlakten van Woëvre - aan den
815 voet der Maasheuvels - en - Lotharingen, afwisselend uitweiden, bol land en bosschen, bestaande en waar de strijd vooral in Woëvre heen en weer golft, terwijl in Lotharingen het sterke werk, Couronnes de Nancy heet, een vast steunpunt voor de Franschen vormt, waarop de Duitschers tevergeefs hunne krachten hebben beproefd. Ook hier heeft het Fransche veldleger het terrein zoo ver weten vrij te houden, dat het
820 zwaar belegeringsgeschut niet binnen den schotsafstand kon worden opgesteld. In de dalen der Vogezen en in de poort van Belfort ten zuiden daar schijnen beide strijdmachten zich van aanvallen in 't groot te onthouden.
"De oorzaak daarvan zal wel zijn, dat thans alle krachten worden geconcentreerd op den westelijken vleugel, waarop thans de aandacht van gansch Europa is gericht. Daar
825 nu is ook slechts een deel van het fort een van nature sterk bolwerk: het Heuvelland, dat zich met een steile falaise uit de vlakte der Champagne pouilleuse verheft. Benoorden de Aisne houden de Duitsch dit heuvelgebied bezet en zij vinden er tegen vestingen Laon en La Fère. D?t den der nieuwe Fransche stafkaart 1:50,000, waarvan er voor dit terrein nog slechts enkelen zijn verschenen, toonen met een oogopslag
830 hoezeer het zich leent tot krachtige verdediging voor wie de hoogten in zijn macht heeft, zoodat het zeer aannemelijk is dat de Duitschers reeds te voren bij een mogelijken terugtocht van dit terrein in 't oog hebben gehouden voor een defensieve linie.
"Men stelle zich een hoog kalkplateau voor, dat door een groot aantal diepe rivier-
835 en beekdalen, met 60-80 M. hooge hellingen, is stukgesneden tot kleine platten. Weliswaar zijn de hellingen dezer dalen meestal niet zoo steil dat ze onbeklimbaar zijn, maar de artillerie kan ze goed bestrijken. De dalen zelve zijn vruchtbaar en goed bevolkt. Op deze hoogten is thans de onderaardsche Deutsche legerstad ontstaan, waarbij de vele steengroeven goede diensten hebben bewezen. Bij La Fère, een
840 twintigtal kilometers ten zuiden van St. Quentin, eindigen deze heuvels en ten noorden daarvan liggen de zacht golvende vlakten van Picardië en Fransch-Henegouwen, die bij de Belgische aansluiten. Daar bevinden zich nagenoeg geen ernstige terreinhindernissen en daar worden thans de groote pogingen tot wederzijdsche "omtrekking" ondernomen; indien men nog van omtrekken mag spreken, waar de in België
845 gelande Engelsche legermacht wellicht reeds voeling met de Fransche troepen verkregen heeft.

4 Bommen op Parijs.

850 LONDEN, 9 Oct. (Eigen bericht). De "Times" verneemt uit Parijs, dat gisteren een Deutsche aeroplan over de buitenwijken vloog en eenige bommen liet vallen, waardoor materiele schade werd aangericht, terwijl een gendarme, diens vrouw en kind werden gewond.

Arras.

855 LONDEN, 9 Oct. (Eigen bericht.) De "Daily News" meldt, dat Arras sedert Zondag ten eerste heeft te lijden van Deutsche granaten. De Duitschers rukten Dinsdag de stad

binnen. Een hevig gevecht volgde, dat ook in de omgeving en in de stad zelf uiterst heftig werd voortgezet, toen de Franschen versterking kregen. Men vreest dat de monumentale bouwwerken der oude stad zeer zullen hebben te lijden.

860

Duitsch legerbericht.

BERLIJN, 8 Oct. (W. B.) De generale staf doelde uit het hoofdkwartier hedenavond het volgende mede:

865

Van het Westelijk oorlogstooneel vallen geen gebeurtenissen van groote beteekenis te vermelden. Kleine vorderingen zijn gemaakt hij St. Michiel en in het woud van Arganne. Voor Antwerpen is het fort Breendonck genomen. De aanval op de binnenste fortelinie en daarmede ook de beschieting van het daarachter liggende deel der stad is begonnen nadat de commandant der vesting de verklaring had gegeven dat hij de verantwoordelijkheid op zich nam. De luchtschiphal te Dusseldorf is getroffen door een bom geworpen door een vijandelijken ? In het dak is een gat geslagen, en het omhulsel van een in de hal gestationeerd luchtschip vernield. In het Oosten heeft een uit Lomsja oprukkende Russische colonne Lyck bereikt.

870

Nieuwe groepen.

875

LONDEN, 8 Oct. (Reuter.) De Canadeesche troepen zijn in de Engelsche wateren aangekomen. Canada organiseert met spoed nog een tweede expeditie-corps. Een nieuw bewijs van loyauteit jegens het rijk is de oprichting van een geoefenden troep door de Engelsche kolonie te Sjanghai. De minister van oorlog heeft het desbetreffend aanbod aangenomen.

880

De actie tegen Antwerpen.

885

LONDEN, 9 Oct. (Reuter.) De "Daily Tel." verneemt uit België, dat de Duitschers Woensdag, na talrijke vergeefsche pogingen, erin geslaagd zijn in den nevel de Schelde over te komen op een punt tusschen Schoonaerde en Eeghenem. De strijd duurt voort. Dé Belgen bieden wanhopigen tegenstand aan de voorwaartsche beweging der Duitschers uit het zuidwesten.

890

LONDEN, 9 Oct. (Eigen Bericht.) De "Times" verneemt uit Antwerpen van Woensdag, dat bijna alle winkels geblindeerd zijn. De post- en telegraafkantoren zijn gesloten. De verscheurende dieren in den dierentuin zijn alle doodgeschoten. Het blad vermeldt verder het gerucht, dat prins Ruprecht van Beieren, een schoonbroeder van de Belgische koningin, het Duitse leger om Antwerpen commandeert. (Dit gerucht zal wel onjuist zijn. Het bevel over de Duitse troepen wordt gevoerd door generaal von Beseler. Red. H.)

895

OSTENDE, via Londen, 8 Oct. (Reuter.) Het bombardement van Antwerpen was vreeselijk. De Duitschers schieten projectielen in de stad, die brand veroorzaken. Het gedeelte van Antwerpen tusschen het Zuiderstation en het Paleis van Justitie staat in lichtelaaie. Het gerucht loopt hier, dat de Duitschers over de Nethe zouden zijn teruggeworpen. Te ongeveer vier uur vloog een Duitse vliegmaschine over Ostende.

900

Het beleg Van Antwerpen.

905

De bijzondere correspondent Jones van de "Daily Chronicle" bevond zich eergisteren nog te Antwerpen en was in staat van daar te seinen. Uit den aard der zaak geeft echter zijn telegram weinig nieuws, dat nog vermeldenswaard is, wijl zijn mededeelingen reeds door de gebeurtenissen zijn achterhaald. Maar van belang is, vooral in vernist? wat? deken?, dat de niet veerkrachtige bevolking uit de stad is verdreven, zijn verklaring dat Antwerpen tot het uiterste zal worden verdedigd. Men doet de uiterste pogingen om de verdedigingswerken te verbeteren en het leger te versterken. De militaire bevelhebber heeft een oproep gericht tot alle jonge mannen in de stad.

910

"In het belang der nationale verdediging", zegt hij, "is het noodig dat ons leger versterkt wordt. In deze omstandigheden doe ik een vaderlandslievende oproep op alle jonge mannen van 18 tot 30 jaren. Jonge mannen, uw vaderland heeft uw noodig. Beantwoordt mijn oproep. Laat uw vaderland niet over aan de genade van den indringer. Blijf niet werkeloos deze lange maanden. Zij die zich aanmelden, zullen worden geoefend in dat deel van het land, dat nog niet door den vijand is bezet. De correspondent deelt verder mede, dat er verschillende kerken en gebouwen vlaggen zijn geheschen met diagonale witte en roode strepen, die aanwijzen, dat de gebouwen niet voor militaire doeleinden dienen. Men hoopt aldus, nu de Duitschers zelf verklaarden zooveel mogelijk kerken en andere gebouwen te zullen sparen, verschillende bouwwerken voor vernieling te kunnen bewaren. In het artillerie-duel om Antwerpen toonen,

920

volgens den correspondent, de Belgen schitterenden moed, zcoals zij ook doen in de
925 hevige voorpostgevechten om de opdringende Duitschers te keeren. Zoo werden oostelijk
van Duffel de Duitschers vijftien malen met hevige verliezen teruggeworpen door het
hevige vuur der Belgische mitrailleurs. Intusschen de mededeelingen van den
correspondent omtrent den strijd om de toegangen tot de stad, die slechts tot Dinsdag
loopen, hebben thans hun belang verloren. Zij toonen alleen dat de Belgen voor geen
930 offers terugschrikken, dorpjes en stadjes aan de vernieling prijs geven en blijkbaar
bereid zijn tot het uiterste te gaan om het nationale reduct te behouden.

**Op het Oostelijk oorlogstooneel.
In Galicië.**

935 WEENEN, 8 Oct. (W. B.) (Officieel.) Hedenmiddag werd bij het verder voortdringen van
onze troepen de vijand op den weg naar Przemysl bij Barycz ten westen van Dynow
verslagen. Ook Rzeszow is heroverd. Daarbij werd geschut buitgemaakt. Aan de Weichsel
en de San namen wij vele vluchtende Russen gevangen en maakten wij voertuigen buit.
Nieuwe aanvallen op Przemysl zijn schitterend afgeslagen. De vijand verloor vele
940 duizenden dooden en gewonden. In de gevechten bij Maramaros-Sziget, waar wij de zege
behaalden, wedijverden de Hongaarsche en Oost-Galicische landstorm en de leden van
het Poolsche legioen in dapperheid.

Russisch legerbericht.

945 PETROGRAD, 8 Oct. (P. T. A.) De Groote Generale Staf bericht: De gevechten aan het
Oost-Pruisische front duren met dezelfde heftigheid voort. Ondanks de nieuwe
versterking, die de Duitschers hebben gekregen, werden alle aanvallen in de omstreken
van Wirballen en Pkilipof met groote verliezen teruggeslagen. Bij een nachtelijken
aanval maakten de Russisch troepen zich meester van het dorp Kamenka bij Bockalarjef
950 en veroverden op den vijand een aantal vuurmonden.
In het bosch Massaltsjisna, ten W. van Ratsjika omsingelden onze troepen in den nacht
een Duitsch detachment, dat gedeeltelijk in de pan werd gehakt, ten deele uiteen
gedreven, daarbij aan ons zijn mitrailleurs in handen latende.
Onze troepen maakten zich meester van de stad Biala. In andere streken valt niets
955 belangrijks te vermelden. Het gevecht tegen het garnizoen van Premysl verloopt onder
voor ons gunstige omstandigheden. Onze troepen hebben stormenderhand een versterking
van de hoofdstelling genomen. Volgens een telegram van den opperbevelhebber van 8
Oct. heeft de Tsaar, die gisteren het hoofdkwartier verliet, den trein te Bjelostok
laten stoppen om zich te begeven naar de vesting Ossowitz en daar persoonlijk zijn
960 dank te brengen aan het garnizoen voor de dappere verdediging van deze vesting. De
Tsaar bevindt zich dus zeer dicht bij het front.

Het gevecht bij Augustowo.

De bijzondere correspondent van de Petersburgsche Beurscourant schrijft, dat een
965 hevig gevecht begon in den vroegen morgen van 28 September, toen de Russen de
Duitsche stellingen bij Augustowo aanvielen. De vijand bevond zich tusschen twee
meren, terwijl de linkerflank rustte tegen de grens van een bosch. Het weer sloeg
plotseling om, het begon hevig te regenen, hetgeen de troepenbewegingen belemmerde.
De Duitsche artillerie beschoot de Ru? hevig. Maar deze rukten op tegen den
970 vijandelijken linkervleugel en tegen tien uur waren de Duitschers verdreven en
trokken zij terug. De Russen zetten, na de bezetting der bosschen, hun krachtigen
aanval voort, en te ongeveer een uur was de vijand volkomen uit zijn verschansingen
teruggetrokken en begon hij over Augustowo den terugtocht op Soewalki. Dank zij den
uitnemenden weg slaagde hij er in het grootste deel van het geschut te redden. Op een
975 te Augustowo gevangen genomen officier werd een proclamatie gevonden van den Keizer,
waarin de bevolking, onverschillig van welke nationaliteit, werd opgewekt zich bij
den weerstand tegen de Russen aan te sluiten.

De correspondent van de "Novoje Wremija" becijfert dat de Duitschers 40,000 bommen op
Ossowez hebben geworpen gedurende vier dagen en nachten van onophoudelijk
980 bombardement. De verdedigers toonden haast roekeloozen moed. Twee officieren, die een
bomvrije deur openden, ten einde de Duitsche projectielen te zien ontploffen, werden
onmiddellijk gedood. Projectielen die in het water vielen, bedwelmden de visschen,
waarop de soldaten er een sport van maakten om langs de rivier de visschen te vangen
985 onder het Duitsche vuur. De commandant van een der forten, hoewel zwaar gewond,
verliet het hospitaal en leidde het gevecht en toen het magazijn dreigde vlam te
vatten, bluschte hij zelf het vuur. Onder hetgeen de Duitschers achterlieten was ook
een auto van den kroonprins. (In de Russische berichten wordt steeds weer op dit
oorlogstooneel van den kroonprins melding gemaakt, die volgens andere mededeelingen
in Frankrijk zich zou bevinden.)

990 De correspondent van de "Utro Rossia" meldt, dat een Duitsche colonne tijdens den
terugtocht van Ossowez bevel kreeg een omtrekkende beweging te beproeven. Zij
verdwaalde echter en kwam in een moeras terecht. Russische artillerie beschoot den
vijand en het was onmogelijk van daar te ontkomen. Toen de Russen later het
moerasland na dagen ? zij honderd dooden en gewonden in de modder liggen. De
995 overlevenden smeekten om hulp maar het was onmogelijk het moeras over te trekken, en
de ongelukkigen verzonken langzamerhand in den drassigen bodem. Slechts veertig
slaagden er in te ontkomen. Een officier schoot zich zelf dood in het gezicht der
Russen. Velen van de gevangenen zijn baardelooze knapen van 17 jaren, en nog veel
meer zijn slecht geoefenden.

1000 **Een wintercampagne.**

Een schrijver in het legerorgaan bespreekt den mogelijken duur van dezen oorlog. Hij
herinnert aan den zevenjarigen oorlog van Frederik den Groote, den twintigjarigen
oorlog met Zweden en den tienjarigen oorlog van Tsaar Alexander tegen Napoleon, en
hoewel hij erkent, dat de tegenwoordige oorlog niet zoo lang kan duren, acht hij het
1005 toch onwaarschijnlijk dat hij korter dan een jaar zal aanhouden. Waarschijnlijk zal
Oostenrijk bij het begin van den winter volkomen vernietigd zijn. De oorlog met
Duitschland echter zal voortsukkelen, omdat een winterveldtocht daar niet krachtig
genoeg kan worden doorgezet, en de oorlog zal dus eigenlijk in het vroege voorjaar
weer met de vroegere felheid uitbreken. Het machtige Duitsche leger is een krachtige
1010 vijand, en in het voorgevoel van een eindelijke nederlaag zou het hardnekkig de
vredesonderhandelingen trachten uit te stellen: maar, meent de schrijver, in drie of
vier maanden zou toch alles beslist zijn, zoodat in het late voorjaar of in den
zomer, maar niet eerder, de oorlog zou eindigen, afgezien dan van onverwachte
omstandigheden, die de beëindiging der vijandelijkheden zouden kunnen bespoedigen of
1015 vertragen.

Advertentie

Lectuur voor de Vluchtelingen. Velen zullen zeker gaarne als verpoozing voor de
vluchtelingen hun lectuur verschaffen. Gaarne stellen wij ons beschikbaar die in
1020 ontvangst te nemen en te verdelen aan de verschillende adressen waar zij
ondergebracht zijn. Prentenboeken voor de kleintjes zijn ook zeer gewenscht.
Administratie van het Algemeen Handelsblad.

Op het Zuidelijk oorlogstooneel.

1025 **Oostenrijkers en Serviërs.**

WEENEN, 8 Oct. (W. B.) Officieel word medegedeeld onder dagteekening van 8 Oct.:
"De actie tot verdrijving der vijanden uit Bosnië duurt voort. Bij de reeds behaalde
successen komt nu nog een beslissende coup tegen de over Visegrad zonder strijd
binnengedrongen Servische strijdmacht. De noordelijke colonne van Srebenice is reeds
1030 in de richting van Bajna Basta over de Drina teruggeworpen, waarbij haar trein en
munitie-colonne in handen der Oostenrijkers viel. De hoofdmacht onder bevel van den
gewezen minister van oorlog generaal Mylos, die op Romanja Planina was aangerukt, is
door onze troepen in 'n tweedaagschen strijd totaal verslagen en aan de
gevangenneming slechte door een snelle vlucht ontkomen.
1035 Een bataljon van het 11de regiment is gevangen genomen, waarbij een aantal
snelvuurkanonnen werden veroverd."

Uit het Verre Oosten.

De actie der Japanners.

1040 LONDEN, 9 Oct. (Reuter.) Een telegram aan de "Daily Tel." uit Peking d.d. 7 Oct.
meldt, dat de Japansche voorhoede dien dag Stinanfoe bezette, het eindpunt van den
Sjantoenspoorweg, en zich meester maakte van al het daar aanwezige rollend materieel.

Op Zee.

1045 **Duitsche mijnen.**

LONDEN, 9 Oct. (Reuter.) De "Morning Post" verneemt, dat de Duitschers den toegang
tot de Oostzee hebben afgesloten door mijnen te plaatsen in de internationale wateren
ten zuiden van de Belt en ?an geland.

1050 **DUITSCHLAND.**

(Van onzen Berlijnschen correspondent.) Berlijn, 6 October. De oorlog langs straat.
Meer dan vier weken duurt nu reeds de slag in Noord-Frankrijk, de grootste en
hardnekkigste ooit in de wereldgeschiedenis gevechten. Vier weken lang staan
honderdduizenden tegenover elkaar, onafgebroken strijdend om elken duimbreed gronds.

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

1055 Wanneer in deze dagen van vroege Novemberstormen, waarin de wind om den hoek giert en
de regen in dikke druppels tegen de ruiten jaagt, de gedachten gaan ver naar het
westen en het oosten – en wie kan er in deze tijden zijn gedachten thuis houden
achter de warme kachel? – dan krimpt het hart. En toch kunnen wij, thuisblijvers, ons
1060 geen voorstelling maken van de ellende, de ontbering, het gevaar, de vermoeyenis,
waaraan de arme kerels in het veld bloot staan.
In een veldpostbrief las ik dezer dagen:
"Wanneer iemand ons vóór den oorlog gezegd had, dat wij in staat zouden zijn alles te
verduren, wat wij nu moeten doormaken en presteeren, dan zouden wij hem uitgelachen
hebben. Wat er van ons gevraagd wordt in het veld gaat boven de menschelijke
1065 prestaties van normale tijden. Alleen de taaiste wil vol te houden, de sterkste
vastberadenheid kan zoiets tot stand brengen."
Men moet werkelijk bewondering hebben voor de troepen in het veld. Bewondering heeft
men wel, maar er zich werkelijk indenken, hoe groot de ontbering, de ellende van de
soldaten in het veld is, dat wil men liever niet. Het is zoo typisch de thuisblijvers
1070 doen alles wat zij kunnen om het den troepen aangenaam te maken. Men stuurt eten en
drinken en kleeding en medicijn. Men geeft in deze benarde tijden geld, zooveel men
missen kan. Men doet goed van ganscher harte. Maar ook om het hart tot zwijgen te
brengen. Want gesproken wordt er zelden over de ellende en de ontberingen van vaders
en broers en zoons. "Waarom die misère op te halen, waarom getracht zich een
1075 werkelijke voorstelling te maken van het leed, dat de liefsten lijden? En toch,
wanneer men zich kon dwingen tot de kracht, tot de pijnigende kracht te willen
erkennen in vollen omvang, dan zou misschien deze oorlog de laatste geweest zijn.
Want dan ook zou het medelijden groot worden met de ellende van de vijandelijke
troepen, die toch even groot is, zoo niet grooter – omdat niet overal de organisatie
1080 zoo klopt als in Duitschland – dan die van de eigenmannen. En daarom stemt het zoo
bitter, de oorlogsnummers te lezen van de satirieke en humoristische weekbladen in
Duitschland. Naar gewone moppen staat nu het hoofd niet, en dus wordt de vijand het
doelwit van de geestigheid en de caricatuur. En zonder mededoogen – of het nu de
"Lustigen Blätter", dan wel de "Simpel" of de "Jugend" is – wordt er gespot met het
1085 lijden der Franschen en Engelschen en Belgen en Russen. De baat schijnt géén
medelijden te doen opkomen.
Men kan er de diplomaten, de vorsten, de verantwoordelijke regeerders tusschen nemen
zoo hard men wil. Al is het niet behoorlijk, zelfs in deze tijden, dat de
Simplicissimus in zijn misdadigers-album een eerste plaats geeft aan den
1090 "brandstichter Grey", wiens portret zoo wreed is, dat men onmiddellijk denken moet
aan een gier – niet met de diplomaten in de eerste plaats heeft men medelijden. Zij
boeten niet voor hun fiasco.
Maar men behoeft nog niet sentimenteel te zijn om op den duur zich te ergeren aan de
onophoudelijke parafrases op de grapjes die in de eerste dagen van den oorlog
1095 insloegen, dat elke "Stoss" voor den "Fransos" is, elke "Klaps" voor den "Japs", elke
"Tritt" voor den "Britt", elk "Schuss" voor den "Russ". Dit mengelmoes van het
hoogste patriotisme – natuurlijk op rijm – voor de eigen manschappen en de verguizing
voor den vijand in de zoogenaamde "Witzblatter", moet toch op den duur ontstemmend
werken op de menschen, ook op de Duitschers, die er zich rekenschap van geven dat ook
1100 de Fransche en Belgische en Russische soldaten niet voor hun genoegen doodgeschoten
worden, verminkingen en ziekten oploopen, kou, honger, dorst lijden. Hier houdt de
"Witz" werkelijk op grap te zijn. Ik weet niet of de Duitsch-vijandige satirieke
bladen zich schuldig maken aan dezelfde onsmakelijkheden. Er is geen Punch, geen
Assiette-au-beurre meer te koop in Berlijn. Zelfs geen Graphie meer en geen
1105 Illustration. Maar te oordeelen naar de proeven van fantasie, die ik van deze bladen
zag in den vorm van photographische reproducties van prenten in deze geïllustreerde
weekbladen verschenen, moet ik helaas veronderstellen, dat men in Londen en Parijs
niet fijngevoeliger is. In Berlijn worden verspreid vier photo's, één uit de
Illustration, drie uit de Graphie, waaruit blijkt, dat in teekeningen van deze bladen
1110 Belgische franc-tireurs verheerlijkt worden. Een moeder schiet door een kier van de
deur op Duitsche soldaten, drie kleine kinderen staan -- in onnatuurlijke kalme
houding – toe te kijken. Een dergelijke verheerlijking, ook in het bijschrift, van de
misdad is zoo strijdig met de meest elementaire humanitaire principes, dat ik wel
reden heb te veronderstellen, dat de Duitsche "Witzblatter" niet alleen zich schuldig
1115 maken aan wreede onsmakelijkheden. Ik schreef onlangs reeds, dat deze staaltjes van
patriotisme, ten koste van den armen Franschen of Belgischen soldaat, verspreid
worden, natuurlijk in Ansichtvorm. En deze prentkaarten werden bij voorkeur gezonden
naar de Duitsche soldaten in het veld. En nu doet het goed te lezen hoe een dezer
"gelukkig" gemaakten terug schreef aan den afzender, dat hij voor verdere surprises
1120 van dezen aard bedankte.

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

"Wie in het veld staat, heeft geen behoefte aan zulke grapjes op den vijand. Daarvoor zijn wij hier werkelijk te ernstig gestemd", schreef de flinke, gevoelige soldaat. Wellicht dat na deze "opheldering" het publiek ook geen genoeg meer scheidt in dergelijke grappen ten koste van jonge kerels, die ellende lijden en dat eindelijk de satirici, caricaturisten en grappenmakers van professie grazen gaan op een ander terrein. Het aanpassingsvermogen van de Duitsche industrie – zelfs van de intellectueele industrie – kan wel eens te groot worden. Wie de lijst inkijkt van de stukken, die thans in Berlijnsche theaters vertoond worden, krijgt een klein denkbeeld van dit aanpassingsvermogen. Es brauet, ein Suf, Der Kaiser rief, Die Waffen her, Anfang gut, alles gut, Immer fette druff, Berlin im Felde, Landwehrleute, 191? Possen met zang en dans en traan en snik. Het linkeroog is nat van het lachen, het rechter tegelijkertijd van het huilen. Ik weet het, men moet leven en laten leven. Er zijn genoeg werklozen in Berlijn. En het schouwburgpersoneel – technisch en artistiek – behoeft het leger van armen niet te ver?rooten, ?e Hermannsslacht, Peer Gynt, Faust, Wilhelm Teil zijn niet van ieders gading, zelfs niet tegen aanmerkelijk verlaagde prijzen. Met de gebruikelijke revues en operettes van Gilbert – die nu plotseling weer goed Duitsch Max Winterfeldt heet – en Lincke en Hollander durft men niet te komen, evenmin met Fransche kluchten en dus wordt er gespeculeerd op de hoera-atemming, op lachspier en traanklier. Er is geen behoefte aan de jaarlijksche straatdreun van "Puppchen, du bist mein Augenstern", of "Alle Männer sind Verbrecher", nu steeds nog "Die Wacht am Rhein" of "Heil di?r im Siegenkranz" gezongen wordt. Met méér geestdrift. Berlijn is solide geworden. Het heeft geen nachtlevens meer. Vele dezer inrichtingen, waarin men vroeger zoo ijverig het genieten najoeg, zijn gesloten. En die het trachten vol te houden gapen van leegte. We gaan hier met de kippen op stok. Het laatste trammetje vertrekt van het centrum om een uur, half twee naar het westen. De cafés in het hartje van de stad zijn natuurlijk vol. Bij koffie en bier – waar zijn de tijden gebleven van de Fransche champagne in den ijskoeler? – wordt gepolitiseerd. Eén onderwerp slechts bestaat er: de oorlog, de oorlog en nog eens de oorlog... De onvermijdelijke muziekkapel speelt patriotische liederen. En wordt de stemming vurig nationaal, dan legt de dirigent zijn vioolstok neer en zwaait hij een zwartwit-rood vlaggetje of een zwart-geel. Vanwege de verbroedering. Om twaalf uur is het uit met de muziek. En men gaat zoetjes naar huis. Zuinig met de tram voor één Groschen. De Berlijner is werkelijk solide geworden.

1155 **Laatste Berichten.**

(Ontvangen, na het ter perse gaan
??. (Brest, 30 Sept.) De Duitsche bark "Martha Bockliahn", van Punta Arenas, en het Noorsche schip "Bennestvet", van Z.-Caledonië met nikkel naar Hamburg bestemd, zijn aangehouden en hier binnengebracht.
1160 ?? (Londen, 6 Oct.) Volgens alhier ontvangen bericht is de Russische bark "Pleione", van Trinidad naar Bremen – bestemd, 10 Aug. te Hamburg aangekomen, na in de Noordzee door een Duitsch oorlogsschip te zijn aangehouden.

ENGELAND.

1165 (Van onzen Londenschen berichtgever.) Londen, 5 October.
Langs de straat in oorlogstijd.
Thans, bij het ingaan van de derde maand van den oorlog, heeft het Londensche leven zijn gewoon karakter allens weder gekregen. Met het eindigen van het zomer-seizoen wordt het in de winter-straten weder hoe langer hoe drukker èn dit te meer, omdat het
1170 aller-prachtigste najaar, dat wij schier zonder eenigen regen genieten, wel tot uitgaan dringt. Maar toch, voor hem die Londen kent, ziet men langs de straten toch aan allerlei dingen, dat wij in buitengewone tijden leven. Al dadelijk merkt men op, gaande door de hoofdstraten en vooral voor het Strand, dat Engelsen niet alleen dé taal is: men hoort schier evenveel Fransch als de landtaal en daarnevens telkens en
1175 telkens weer "Vlaamsch klappen". Natuurlijk, het aantal Belgische vluchtelingen loopt in de duizendtallen, en dat men er zoovelen tegenkomt in het Strand, vindt zijn oorzaak in het feit dat zich aan het einde van deze straat, in Aldwyck, de "General Buildings" bevinden, waar het Belgisch Steuncomité zijn hoofdzetel heeft. Duizenden dier Belgen hebben in en buiten de stad bij particulieren een onderkomen gevonden,
1180 vooral in de voorstad Hampstead is hun aantal bijzonder groot. Eenige duizenden zijn ook ondergebracht in het Alexandra Palace, te Wood Green in het Noorden van Londen, waar in de reusachtige zaal rijen en rijen slaapgelegenheden voor hen is ingericht. De Belgen worden hier buitengewoon goed behandeld, zij zijn de "lievelingen" geworden van het Engelsche publiek, en hoewel niemand die van have en goed beroofden,
1185 verdreven van vaderlandschen grond, iets anders dan goeds zal toewenschen en ten volle erkennen zal dat de burgers van het land, die zooveel opofferden voor hun

onafhankelijkheid, allen mogelijken steun verdienen, van overdrijving is dat
vriendschaps-betoon toch niet geheel vrij gebleven. Ik heb staaltjes gehoord, die
daarop wijzen hoe dames en meisjes uit de beste kringen die refugees der Belgen als
1190 't ware naloopten met voedsel, dat zij voor hen bereiden, terwijl de Belgische vrouwen
niets liever zouden doen dan dit zelven verrichten, al ware het maar alleen om
bezigheid te hebben. En ook heb ik vele Engelschen hooren zeggen: dat zij den Belgen
van ganscher harte allen steun gunnen, doch dat in de armere Londensche wijken de
1195 hulp en steun, die vele werklooze Engelschen noodig hebben, te lijden heeft omdat
alles voor de Belgen gegeven wordt. Zoo ziet men ook overdrijving met de beste
bedoelingen op dit gebied. Het aantal van hen, die met de Belgische kleuren loopen,
neemt nog dagelijks toe, het zwart-geel-rood ziet men overal en bovendien vermeerdert
het aantal vlaggen der geallieerde volken, wapperende van de gevels in de
winkelstraten, met den dag. In Regent Street verdrong men zich heden voor een der
1200 ramen van een groot confectie-magazijn, waar een groote uitstalling was gemaakt van
Belgische kant; dat kantwerk was "aangekleed" met veel Belgische vlaggetjes en
Belgische strikken, terwijl de portretten van Koning Albert, diens gemalin en
kinderen er bij tentoongesteld waren. Tal van Belgische musici adverteeren in de
1205 bladen om hun diensten aan te bieden voor het geven van muziek-lessen, doch het is
voor de musici, die hier gevestigd waren, te hopen dat met die advertenties niet te
veel succes verkregen wordt, want de muziek-onderwijzers en -onderwijzeressen beleven
toch reeds kwade dagen. Een hunner deelde mij nog onlangs mede dat velen en zelfs de
rijkste families muziek-lessen opzeggen en dat hij, als hij niet het geluk had tevens
1210 muzikleeraar aan een groote school te zijn, in hoogst moeilijke omstandigheden zou
verkeeren. In een der groote concertzalen heeft men de salarissen der leden van het
orkest met de helft verminderd, omdat het aantal musici dat ver "onder de markt" wil
werken, buitengewoon groot is - zij hebben weinig of geen lessen meer en hun diensten
bij banketten zijn niet meer noodig, omdat die feestmaaltijden nagenoeg niet plaats
hebben. Alleen in de bekende groote "tea-rooms" hebben de musici nog werk genoeg.
1215 Geldgebrek is er blijkbaar nog niet onder de Londensche burgerij, wanneer men ziet
hoe stampvol elken middag de bekende van Lyons en dergelijke zijn en hoeveel er nog
wordt uitgegeven aan lekkernijen. Waaruit blijkt dat er nog geen suiker-gebrek is,
ook al kan ik opmerken dat de in de "tea rooms" op tafel staande kommen vol
suikerklontjes de laatste weken niet meer zóó gevuld zijn als vroeger het geval was.
1220 Daar straks stond er voor het Ministerie van Oorlog een menigte nieuwsgierigen: er
was een soldaat te zien, zooals men er hier nog weinigen te zien kreeg. Belgische
krijgers met hun eenvoudige politie-muts op het hoofd hebben wij hier reeds zooveel
gezien, dat niemand er meer veel belang in stelt. Maar nu stond daar in de deur van
het War Office een Fransche Zouaaf, met de roode broek en de bekende aan de
1225 voorpanden opgeslagen blauwe jas, den kepi op het hoofd. Dat was voor vele Engelschen
blijkbaar nog een nieuwe verschijning en de man had dan ook heel wat bekijks en kreeg
menig hoeratje. Droeviger aanblik levert de binnenplaats van het Oorlogs-Ministerie,
waar dagelijks de lijsten der gesneuvelden en verwonden worden aangeplakt. Daar kan
men steeds een aantal vrouwen en kinderen zien, wachtende op tijding van hun man en
1230 vader, die naar het oorlogsveld gingen. Onder de breede portiek staan rijen stoelen,
waar die vrouwen kunnen zitten; velen toeven er uren, wachtend op nieuws, en elk
oogenblik kan men er het droevig schouwspel zien, dat een vrouw op een der lijsten
den naam van haar man ziet op de lijst van gesneuvelden en gewonden. O, de wreedheid
van den oorlog! Het "Parliamentary Recruiting Committee", waarvan de Eerste Minister
1235 en de Parlementsleden Bonar Law en Arthur Henderson eere-voorzitters zijn, heeft ons,
buitenlandsche journalisten, een strooibiljet thuis gestuurd, waarop een facsimile-
is gegeven van het bekende art. 7 van het Tractaat van 1839, waarin de Mogendheden de
onafhankelijkheid en neutraliteit van België waarborgden, en van de zegels der Staten
en handteekeningen der gevolmachtigden der Regeeringen, die dit Tractaat
1240 onderschreven; boven dit alles staat gedrukt: "Just for a scrap of paper". Er wordt
ons bij gevraagd, dien afdruk van het bewuste artikel en van de onderteekeningen te
doen overdrukken in onze bladen. 'k Geloof niet, dat het noodig zal zijn; de wereld
zal nu uit alle gepubliceerde officieele hoeken wél volkomen op de hoogte zijn wat de
1245 reden is van dezen oorlog, en ieder heeft zich zijn meening al lang gevormd ten
aanzien van de vraag, aan wiens zijde het ongelijk is. Ik vermeld de ontvangst van
het bewuste papier slechts om te doen zien, dat men ook in Engeland niet stil zit om
het goed recht van dit Rijk te verdedigen in de oogen der buiten den oorlog staanden.

De Engelsche handel.

1250 De Engelsche Legatie te 's-Gravenhage meldt: De "Board of Trade" bericht, dat de
statistiek voor September een toeneming aanwijst in alle takken van den handel,
vergeleken met Augustus. De toeneming is aanwezig bij al de voornaamste soorten van

- 1255 artikelen, waaruit blijkt dat de handel van het land zich uitstekend heeft hersteld van den schok van den oorlog. De toeneming sinds Augustus bedraagt in ronds cijfers: invoeren bijna 3 millioen pond sterling; uitvoeren van eigen goederen 2? millioen; uitvoeren van vreemde en koloniale goederen 750,000 pond sterling. Uitgevoerde voorraden voor vloot en leger zijn hier niet inbegrepen. (w. g.) Grey, Minister van Binnenlandsche Zaken.
- 1260 **De verlichting in Londen.**
Onze Londensche berichtgever schrijft dd. 6 Oct.: Er is onlangs in Duitsche bladen beweerd, dat Londen 's avonds in half-duister zit en dat de reden daarvan te zoeken was in het feit, dat de Engelschen niet langer beschikten over de noodige hulpmiddelen om de electriciteits-werken hier voldoende gaande te houden. Die
1265 bewering der Duitsche pers is ten eenenmale onjuist, want wij worden hier in geen enkel opzicht bekibbeld in het gebruik van electricischen stroom en hebben ook geen mededeeling van de gemeentebesturen gekregen, dat de prijs per unit is verhoogd. Waar is het dat Londen gedurende eenige dagen 's avonds maar matig verlicht werd, hier en daar, omdat er boven de stad verkenningen werden gedaan met militaire luchtschepen,
1270 en thans is officieel bekend gemaakt, dat die matige verlichting na zonsondergang iets blijvends zal zijn gedurende den oorlog. Opdat de militaire autoriteiten na zonsondergang een beteren kijk zullen kunnen hebben op de Duitsche Zeppelins, die mogelijk den een of anderen avond boven Londen kunnen verschijnen en vooral ook opdat de bemanning dier Zeppelins dan zoo slecht mogelijk boven de stad georiënteerd zal
1275 zijn, is thans door den hoofdcommissaris van politie het volgende ter algemeene kennis gebracht:
"De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft het navolgende bevolen in gevolge de bepalingen betreffende de verdediging van het Rijk: "In alle helder-verlichte straten en pleinen en op de bruggen moet een deel der lichten gedoofd worden, opdat alle in
1280 het oog vallende groepen of rijen van lichten niet in het oog zullen vallen, en de lichten, die niet gedoofd zijn, moeten worden nedergedraaid of van boven af onzichtbaar gemaakt door de bedekking er van donker te schilderen, met dien verstande, dat gedurende dikken mist de normale verlichting der straten mag worden toegepast.
1285 "Sterk verlichte borden e. d. van allerlei aard, gebruikt voor advertentiën of verlichting van winkelgevels, moeten gedoofd zijn en de lichtsterkte in winkelkasten moet worden verminderd.
"In groote gebouwen, die 's avonds verlicht worden, moet het grootste deel der ramen bedekt zijn, doch lichten van middelmatige sterkte mogen onbedekt blijven met
1290 bepaalde tusschenruimten. Alle hel verlichte dakruimten moeten overdekt zijn of de lichtsterkte veel verminderd worden. Lichten langs het water moeten gemaskeerd zijn, om zooveel mogelijk weerspiegeling in het water te voorkomen. Het opstellen van lichtfakkels in marktplaatsen of dergelijke is verboden. Bij gebleken dreigende noodzakelijkheid moeten alle bevelen te geven door de Admiraliteit of den
1295 hoofdcommissaris van politie op advies der Admiraliteit, om de verlichting nog meer te beperken, dadelijk gehoorzaamd worden.
"Deze bepalingen gelden voor de City of London en de geheele metropolis tusschen zonsondergang en zonsopgang, tot nader order."
- 1300 **Een bataljon gemeente-ambtenaren.**
Het Engelsche leger moet nog worden gevormd en – het moet worden gezegd – ieder werkt daaraan mee. Zoo zegt "Municipal Jouxnal" – van 4 Sept, j.l., dat de gemeente-ambtenaren hierbij een bewonderenswaardig voorbeeld geven. Uit alle deelen van het land hoort het blad van gedecimeerde gemeentebesturen en herculischen arbeid van hen,
1305 die achterblijven. Zoo is er een gemeente – er zijn er echter vele zoo – waar een vijftigtal ambtenaren en vier maal zooveel werklieden vrijwillig dienst hebben genomen. De achtergebleven ambtenaren werken van 9 uur 's morgens tot laat in den avond om dezelfde hoeveelheid werk als vroeger af te doen en verrichten daarbij dan nog werk voor de algemeene steunbeweging, o.a. het Prins van Wales-fonds. Ook dragen zij een bepaald percentage van hun inkomen bij aan dit fonds. Natuurlijk, voegt het
1310 blad erbij, zou dit patriottisme bij de ambtenaren niet mogelijk zijn, als de gemeentebesturen het niet hadden aangemoedigd door regelingen, waardoor die ambtenaren geen nadeel van het dienst nemen zullen ondervinden, waardoor zij het volle salaris behouden en van hun betrekking verzekerd blijven. "Als wij" zegt het
1315 blad, "tegenover de Duitschers een regiment konden stellen, samengesteld uit soldaten met evenveel ijver als het bestuur van den bond van gemeente-ambtenaren, en met den voorzitter als chef van dat regiment, dan zou het met de Duitschers niet lang meer duren." Intusschen heeft de minister van oorlog beslist, dat een bataljon of andere

1320 militaire eenheid van gemeente-ambtenaren zal worden gevormd! Hij voelt er veel voor
1325 menschen, die gewoon zijn gelijksoortige plichten te hebben, in het leger bij elkaar
te plaatsen. Onder groote geestdrift besloot een vergadering van den bovengenoemden
bond om hiervoor zorg te dragen.

Rede van minister Masterman.

1325 LONDEN, 8 Oct. (Reuter.) Minister Masterman verklaarde hedenavond in een meeting hier
ter stede dat niets een verandering kan brengen in Englands besluit, den oorlog
voort te zetten tot het uiterste.

1330 "Ik ben absoluut zeker, zeide hij, dat wij de overwinning zullen behalen, en ik
twijfel geen oogenblik aan het resultaat. Ik spreek als verantwoordelijk lid van de
regeering."

Duitsche spionnen in Engeland.

1335 LONDEN, 8 Oct. (Reuter.) Het Persbureau publiceert een uitgebreide opsomming van de
maatregelen, door welke een eind is gemaakt aan de Duitse spionnenorganisatie in
Engeland. Sedert drie jaar reeds kende men de vertakkingen van den geheimen dienst in
1340 Engeland. De agenten werden in het oog gehouden, echter zonder dat eenige vijandige
daad werd ondernomen, waaruit hun zou blijken, dat hun identiteit bekend was. Alleen
wanneer belangrijke plans of documenten naar Duitschland zouden worden overgebracht,
werd de spion gearresteerd en dan werden gewoonlijk voldoende bewijsstukken op hem
1345 gevonden. Zoodoende kreeg de vijand, ondanks het vele geld, dat hij besteedde, geen
andere dan weinig beteekenende informaties. Even voor dat de oorlog werd verklaard,
werden twintig bekende spionnen gearresteerd, benevens ongeveer tweehonderd
verdachten. De vraag, of sommige dezer gevangenen voor de rechter zullen verschijnen,
1350 wordt thans overwogen. Het Persbureau wijst er op, dat volgens een onlangs aangenomen
wet, personen die trachten nuttige inlichtingen aanden vijand te verschaffen, voor
een krijgsraad kunnen worden gedaagd en tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld. Eén
persoon, beschuldigd van dit misdrijf, wacht thans op de behandeling van zijn zaak
voor den krijgsraad. Dit is echter het eenige geval en er is reden om aan te nemen,
dat de spionnen-organisatie, die bij bij het uitbreken van den oorlog vernietigd
werd, niet weder hersteld is.

FRANKRIJK.

(Van onzen gewonen briefschrijver.) Parijs, 2 Oct.

De strijd. — Over de voorgeschiedenis van den oorlog.

1355 Nog altijd vachten we op den uitslag van een geweldigen strijd, die nu al bijna drie
weken lang op het front tusschen de Somme en de Saar, van Péronne tot Blamont, wordt
uitgevochten, maar hoe anders is dat wachten geworden dan het een dag of acht geleden
was! We weten nu dat het goed gaat, en dat de overwinningsberichten onmogelijk meer
1360 lang uitblijven kunnen. Want dit is het merkwaardige in den tegenwoordigen
oorlogstijd dat, hoe buitengewoon streng de regeering ook tegen indiscretie moge
waken, hoe aanhoudend en onverbiddelijk ze de officieren en soldaten met het verbod
ook maar iets los te laten onder den duim houdt en hoe strak ze de teugels trekt van
de zwaar-gecensureerde dagbladpers — vanmorgen is bijvoorbeeld het tweede nummer van
Clemenceau's "Home Enchainé" in beslag genomen en heel het hoofdartikel van Hervé in
1365 de "Guerre Sociale" gesupprimeerd — ze toch onmogelijk verhinderen kan dat het
publiek in hoofdtrekken al heel gauw en goed weet wat er eigenlijk gaande is. Op
honderden manieren komen ze er achter. Nu eens is het een vrijwilliger van het Roode
Kruis, die wat oppikt bij de verzorging van de gewonden, Franschen en Duitschers, die
hij te helpen en te vervoeren krijgt. Dan een cheminot, een spoorwegman, die in het
1370 grootste vertrouwen in zijn onmiddellijke omgeving vertelt van de treinen met
gevangenen die hij heeft zien voorbijgaan. Dan weer een Engelschen soldaat, die hevig
bestoven en bemodderd maar met een buitengewoon glunder gezicht ergens met zijn auto
te wachten staat, en die op alle vragen hem door de omstanders in meer of minder
1375 twijfelachtig Engelsch gedaan niet anders antwoordt dan: Splendid! Splendid!... Als
dergelijke aanwijzingen verstrekt worden door de officieele communiqué's, die zonder
meer te vertellen dan te voren toch zooveel hoopvoller en opgewekter van toon
geworden zijn, door de mededeelingen ook van den Duitschen generalen staf, waarin
drie dagen geleden voor het eerst gesproken wordt van een gevecht dat nog onbeslist
is gebleven, voorzichtige voorbereiding tot de aankondiging van een nederlaag, — dan
1380 heeft een Franschman niet veel meer noodig om in te zien wat er aan het gebeuren is.
Daarom, ongeduldig is, men hier nog wel, maar niét heel erg ongerust meer, want men
vertrouwt nu dat alles inderdaad "reg kom sal".

Hoe verschrikkelijk voor de Duitschers, vooral na de nederlaag aan de Marne, eeu

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

- 1385 nieuwe groote tegenslag zijn zou blijkt wel uit een interview dat een van de Zuid-Fransche provinciale bladen dezer dagen met een gevangen genomen Duitschen officier, een kapitein van een Beiersch linie-regiment, heeft gehad. Ik vertaal hier een deel van den dialoog, nadat de Duitscher zijn verbazing had te kennen gegeven over het feit dat het Deutsche leger aan het terugtrekken was.
- 1390 "Waart ge dan zoo zeker van de overwinning?" vroeg de Fransche journalist.
"We twijfelden er niet aan. Hoe hebt ge aan onze enorme troepenmacht weerstand kunnen bieden?"
"Ik heb geen opdracht gekregen u dat uit te leggen."
"Als wat ge zegt waar is is dat een taktische fout geweest van onzen generalen staf."
- 1395 "Hoe dat?" "Hoe dat?"
"Ja, want al onze instructies verplichten ons tot toepassing van dit beginsel: dat een positie geforceerd kan worden (als) men er maar genoeg mannen voor opoffert."
"Ge hebt inderdaad veel mannen verloren."
"Dat was voorzien, omdat reeds dadelijk een doorslaande aanval ondernomen werd. De kracht der moderne legers maakt dat de beslissing sneller valt dan vroeger; daarom moet al dadelijk sneller en krachtiger worden opgetreden."
"De beslissing is in uw nadeel uitgevallen."
"Dat blijkt, want een terugtocht lag niet in onze bedoelingen."
"Geloof gij aan een hervatting van het offensief?"
- 1405 "Ja, indien onze terugtocht tot staan gebracht is, maar we zullen dan niet meer de vroegere zekerheid hebben. In elk geval zal de generale staf zijn plannen moeten wijzigen, want het is nu niet meer mogelijk het front te verbreedden om de kracht van den aanval te zoeken in de omwikkeling van den tegenstander, aan de anderen kant hebben wij in deze eerste oorlogshandeling het totaal van de krachten aangewend, die
- 1410 tot dusver geleidelijk werden gebruikt."
"Zijn het de beste Deutsche troepen die in Frankrijk gebruikt zijn?"
"De beste, gedeeltelijke of algemeene reserves in bataljon, regiment of divisie."
De rest van het interview loopt over de door de Duitschers gepleegde wreedheden, die volgens den Duitschen officier door den "Kriegsbrauch im Landkriege" worden
- 1415 voorgeschreven, en doet hier thans niet ter zake. Hoofdzaak is dat uit dit gesprek blijkt, wat trouwens iedereen reeds vermoed had, dat het Deutsche legerbestuur al dadelijk met de grootst mogelijke hoeveelheid van zijn allerbeste troepen den beslissenden slag in Frankrijk heeft willen slaan. Dat geeft aan de nederlaag aan de Marne en aan de verwachte aan de Aisne zijn volle, geweldige beteekenis.
- 1420 Hoe verschrikkelijk er werkelijk door de mannen aan weerskanten geleden is blijkt opnieuw uit een dagboek van een Beierschen soldaat, dat op zijn lijk in een loopgraaf op het slagveld gevonden is, en waaruit ik hier een paar gedeelten volgen laat. De data zijn, omdat men er misschien nog eens een of andere aanwijzing omtrent de ontwikkelingen der opeenvolgende stellingen uit zou kunnen putten, door de waakzame
- 1425 censuur geschrapt.
... Sept. Om negen uur Zijn wij in het gevecht. Doel is het nemen van het dorp. Wij komen onder een zoodanig Fransch artillerie-vuur dat onze posities onhoudbaar zijn, en wij wijken terug. Wij vluchten met het vaandel. De vaandrig heeft een kogel in de hand gekregen. Het vuur is ? te intens.
- 1430 ... Sept. In het donker graven we loopgraven van 50 c.M., onder het moorddadige vuur van de Fransche artillerie. Het onze lijkt te zwak. In den loop van den morgen worden we onophoudelijk gespionneerd door Fransche aëroplanes. Vol angst blijven we in onze loopgraven zitten. Het is de dag van de Fransche artillerie. Onze troepen die het front van de brug te bezet hielden hebben verschrikkelijk geleden. Naast mij zijn er
- 1435 van een groep van 160 man slechts vijf-en-twintig overgebleven!
... Sept. We zijn in onze loopgraven doorweekt tot op de huid. Daaraan zou men nog wel wennen, wanneer de lijken van de mannen niet zulk een vreeselijke lucht verspreidden en als er niet zooveel vliegen waren.
't ... Sept. We krijgen onzen eenigen maaltijd om 22 uur, daarna zetten we onzen
- 1440 marsch voort gedurende den geheelen nacht, tot 's morgens 8 uur. Men zegt ons dat het geen terugtocht is maar een manoeuvre; het heeft echter allen schijn van een vlucht. We houden stil op vier kilometer van... We hebben aldoor honger, en we hebben absoluut niets. We graven maar steeds loopgraven, en men laat ons geen rust. Altijd moeten we maar in de aarde wroeten. Het regent bij stroomen. Plotseling komen er
- 1445 granaten en kartetsen, die ons noodzaken terug te trekken, want onze loopgraven zijn nog niet af en het geheele legerkorps moet vechten. Om 16 uur komen de Fransche aëroplanes weer.
... Sept. De Canval? is buitengewoon hevig. We staan opeengepakt, mannetje aan mannetje, overstelpt door granaten van de Fransche artillerie. Het is een helsch
- 1450 vuur. Den geheelen dag hebben we niets gegeten. 's Avonds geeft men ons een rantsoen,

het heeft niet meer uitwerking dan een druppel water op een gloeiende plaat...

1455 In afwachting van het definitieve oordeel, dat eens de geschiedenis omtrent de
aanleidingen en aanstichters van dezen oorlog zal uitspreken zijn alle documenten van
belang waaruit bijzonderheden blijken van hetgeen daaraan in de laatste dagen is
1460 voorafgegaan. Hier volge er een dat geheel aansluit aan hetgeen de Engelsche
regeering daaromtrent onlangs officieel heeft meegedeeld. Het is gepubliceerd in den
"Petit Marseillais", en ds schrijver zegt vooraf: "Ik zeg hier niets waarvan ik niet
volkomen zeker ben. Ik droeg reeds lang kennis van het terugkrabbelen van Oostenrijk,
1470 waaromtrent de Engelsche regeering thans mededeeling doet. Ik kan melden hoe die
reculade te Rome vernomen werd. Ziehier."

1465 En de schrijver vertelt dan, dat in den middag van den 1en Augustus de heer
Kroupênsky, de Russische gezant te Rome, een urgente audiëntie aanvraag bij den
markies di San Giuliano. Reeds bij het binnenkomen riep hij uit: "'t Is in orde! De
vrede is verzekerd! Oostenrijk geeft ons satisfactie." En hij liet den italiaanschen
minister van Buitenlandsche Zaken een zoo juist Petersburg ontvangen telegram lezen,
1475 waarin medegedeeld werd, dat de Oostenrijksche gezant te Petersburg het principe van
een bemiddeling op de essentiele punten van de nota van Servië officieel had
aangenomen. De Italiaansche minister was daar zóó verbaasd over, dat hij er niet zijn
Latijn dan toch zijn Fransch bij verloor, en in zijn moedertaal uitriep: "Ma questo è
la sconfitta primo della battaglia!..." (Maar dat is de nederlaag vóór den strijd!)
Een half uur later werd het bericht door den Italiaanschen gezant te Petersburg
1480 officieel bevestigd. Het werd natuurlijk dadelijk aan den minister-president
Salandra, die een lang onderhoud had met den Koning.
Nog denzelfden dag echter ontving de markies di San Giuliano bezoek van den Duitschen
gezant von Flotow, die mededeeling kwam doen van het verzenden van de Duitsche
ultimata aan Rusland aan Frankrijk, en officieel kwam vragen wat de houding van
Italië zou zijn in den thans onvermijdelijk geworden oorlog. Dienzelfden avond – zoo
1485 vervolgt de schrijver in den "Petit Marseillais" – vereenigde zich de ministerraad,
onder voorzitterschap van den heer Salandra.

Dramatische zitting.

1485 De heer di San Giuliano nam het eerst het woord. Hij gaf een uiteenzetting van de
stelling van de letterlijke toepassing van het alliantietractaat. Hij heeft dat
objectief, en hij concludeerde dat de letter van het verdrag Italië verplichten kon
zich aan de zijde van Duitschland te scharen. De ministers van Oorlog en Marine gaven
vervolgens een overzicht van den stand van leger en vloot; die van de Schatkist en
1490 van Financiën zeiden hoe de financieele toestand was. Eindelijk vatte de heer
Salandra, de minister-president, het debat samen. Hij toonde zonder moeite aan dat om
tal van redenen, waarvan de eerste houding van Engeland was, Italië zich niet aan
Duitschland's zijde stellen kon. De objectieve argumenten van den markies di San
Giuliano weerleggende toonde hij aan dat het verdrag met Duitschland een strikt
verdedigend karakter droeg. Hij voegde erbij dat het offensieve karakter van het door
1495 Duitschland aan Rusland en Frankrijk gezonden ultimatum onbetwistbaar was, na de
mededeeling die nog dienzelfden dag Oostenrijk te Petersburg had gedaan. Hij verzocht
zijn collega's te besluiten dat Italië neutraal blijven zou. En hij onderstepte zijn
rede door deze verklaring, waarvan geen dementi de authenticiteit kan aantasten: "Ik
moet er ten slotte bijvoegen dat de stelling waarvan ik u een uiteenzetting gegeven
1500 heb die is van Z. M. den Koning." Met algerneene stemmen werd tot de neutraliteit
besloten. Zeer laat in den avond werd de zitting opgeheven. Toch niet laat genoeg om
den Duitschen gezant, den heer Von Flotow, die in koortsachtige spanning het
resultaat ervan afwachtte, te verhinderen nog dienzelfden nacht een onderhoud bij den
heer di San Giuliano aan te vragen. Deze ontving hem aan de Consult? na middernacht.
1505 Ik weet niet hoe dit onderhoud verliep, of er vriendelijke of onvriendelijke woorden
gewisseld werden. Ik weet slechts dat het een langdurig onderhoud was, want de
Duitsche diplomaat kwam niet vóór vier uur in den morgen weer naar buiten. Men merkte
zijn doodelijke bleekheid op, die zijn verwrongen trekken – het gebrek aan slaap
zeker. Ziedaar – zoo besluit de schrijver, die den indruk maakt van hetgeen hij
1510 bespreekt zeer goed op de hoogte te zijn – ziedaar hoe Duitschland aan Italië een
kostbaar argument aan de hand deed, onmiddellijk met beide handen aangegrepen, om
medewerking te weigeren en zich neutraal te verklaren – voorloopig althans."

(Ongecorrigeerd.) Geen Fransch Geelboek

1515 In de artikelen in de "Figaro" klaagt Denys Cochin er over, dat nog steeds geen
Fransch Geelboek is verschenen. Om op de hoogte van de diplomatieke gebeurtenissen te

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

1520 komen, merkt hij bitter op, moet ik mij behelpen met vreemde stukken. Frankrijk is bat eenige land van de Triple Entente waar de natie niets van het departement van buitenlandsche zaken te hooren krijgt. De leden van de Doema hebben een Oranjeboek outvangen; het Engelsche parlement kreeg reeds een vervolg op het Witboek .In Frankrijk – géén Geelboek.

AFRIKA.

In Marokko en Egypte.

1525 KONSTANTINOPEL, 8 Oct. (W. B.) De "Toawiriefkiar" bericht, dat de oproerige beweging op Marokko zich uitbreidt en dat de aanzienlijkste hoofden van stam tot stam trekken en mededeelen, dat de heilige oorlog tegen Frankrijk geproclameerd is. Volgens de "Tanin" doen de Engelschen alle mogelijke moeite om in Egypte de revolutionnaire proclamaties te ontdekken, die, naar het heet, daarheen zijn
1530 gebracht.
Er zijn huiszoekingen gedaan, die echter niets opleverden.

ALBANIË.

Essad-pasja.

1535 LONDEN, 9 Oct. (Reuter.) Een telegram uit Rome aan de "Times" bericht, dat Essad pasja besloot naar Skoetari op te rukken, dat slechts zwakken tegenstand kan bieden.

TELEGRAMMEN.

Rhodesia.

1540 LONDEN, 8 Oct. (Reuter.) De regeering heeft de "Chartered Company" toegestaan het bestuur over Rhodesia te blijven voeren, maar tevens bepaald, dat een verantwoordelijke regeering kan worden ingesteld, zoodra de vertegenwoordiging van Rhodesia een desbetreffend voorstel zal doe en de Britsche regeering die zal goedkeuren.
1545

Zie verder pag. 7

VEREENIGDE STATEN.

Japan en de Vereenigde Staten.

1550 WASHINGTON, 9 Oct. (Reuter.) President Wilson heeft medegedeeld dat van Japan een voldoende verklaring is ontvangen omtrent zijn plannen in de Stille Zuidzee. Niets geschiedde, dat de regeering aanleiding tot ongerustheid kan zijn.

Van Dag tot Dag.

1555 **1870. 1914.**

I. "Et pour changer toujours la meme chose." Het is mij telkens of ik de dagen van 1870 weer beleef. Volkomen dezelfde vraagstukken als nu hoofden en harten in vlam zetten, werden toen besproken door staatslieden en journalisten. Aangerand en verdedigd word de verbindende kracht van internationale verdragen. Dit geschiedde
1560 naar aanleiding van Luxemburgs gewaarborgde onzijdigheid, die door Duitschland bedreigd werd. Vervolgens trol; men voor of tegen Frankrijk partij wegens den "volksoorlog", die daar gevoerd werd door boer en burger, die land en haardstede tot het uiterste poogde te verdedigen, en die als franc-tireurs den toevoer van de
1565 Duitse legers soms afsneden. Verder maakte men zich warm over de rechten der neutraliteit die niet geëerbiedigd werden. Ten bewijze schreef ik enkele gedeelten over uit artikelen welke ik in November 1870 in het Handelsblad schreef. Ik zou, nu ik ook over dezen oorlog weder dagelijks schrijf, menig opstel uit dien tijd stilletjes opnieuw kunnen plaatsn, zonder dat men opmerkte dat het 44 jaar oud was!

1570 Den 27sten November schreef ik:

"Wij hopen dat een der gevolgen van dezen oorlog zijn zal dat men de internationale wetgeving eens aan een geheele herziening onderwerpe, want vele der nevelen over welke wij ons beklagen, stijgen op uit een moeras van onzekerheid, aangaande de eigenlijke waarde van internationale plichten en wetten.

1575 "Aangaande de neutraliteitswetten zijn b.v. geen twee landen het eens. Pruisen spreekt van een "welwillende neutraliteit", d. i. van een onzijdigheid, die naar één tijde overhelt; Engeland heeft weer een andere Onzijdigheid, die men "handeldrijvende neutraliteit" zou kunnen noemen. Het verklaart, dat de handel volmaakt vrij moet blijven van beide oorlogvoerende partijen, doch dat het, neutrale land zonder klagen
1580 moet toelaten, dat zijn schepen, die oorlogscontrabande in hebben, door een prijsgereocht worden verbeurdverklaard. Frankrijk en Amerika, hebben weer andere opvattingen van de nentraliteitswetten; iedere mogendheid ziet door den bril van zijn

eigenbelang.

1585 "Aangaande de verbindende kracht van verdragen schijnt men in even misleidende schemering rond te dolen," zeide ik, naar aanleiding van een paar verwonderlijke brieven, welke de wijsgeer Stuart Mill aan De "Times" geschreven had. Hij zeide o.a.: "Een land is alleen verplicht een oorlog te beginne» omdat een verdrag geschonden is, indien het op het oogenblik, dat die schending plaats heeft, geneigd zou zijn het verdrag nogmaals te sluiten."

1590 "Wij hopen," schreef ik, "dat men in België deze regelen van Stuart Mill niet lezen zal, want zij zouden dit land zeer ongerust maken voor zijn door Engeland verzekerde onzijdigheid. Stel het geval, dat Frankrijk of Pruisen over eenige jaren België aanvalt, dan is, volgens Stuart Mill, Engeland niet verplicht partij te trekken voor België, tenzij het Britsche volk op dat oogenblik bereid is te verklaren, dat het,

1595 als het vrij was, die verbintenis hernieuwd zou hebben. Maar indien een verdrag niet uitgaat van het begrip dat het de natie blijvend verbindt, dan is het onverklaarbaar hoe iemand ooit verdragen sluit of in verdragen, contracten of wetten eenig vertrouwen stelt." Stuart Mill zeide verder: "Verdragen zijn de beloften van een volk, en er zijn dezelfde graden van schuld in het schenden van een verdrag, als in het breken van een belofte... Gelukkig begint de menschheid te begrijpen, dat een volk zich tot niets voor onbepaalden tijd moet verbinden, tenzij tot een grondwet, een dynastie, een onherroepelijke wet, een beschikking van publiek of privaat eigendom, want zulk een duurzame verplichting zal steeds te eeniger tijd afgeschud worden door hen, die er door benadeeld worden. Verdragen zijn geen uitzonderingen op deze wet."

1600 "Het eenig besluit waartoe dit betoog brengt," scbreef ik, "zou zijn dat men verdragen met buitenlandsche mogendheden voor een bepaald aantal jaren moet aangaan, terwijl in binnenlandsche aangelegenheden grondwetsherzieningen, wetswijzigingen, enz. soms onontbeerlijk zijn.

1610 "De heer Stuart Mill is een van Engeland's edelste zonen, een idealist, een man van groote wetenschap, een waar wijsgeer, doch zijn brief aan de "Times" schijnt mij zeer bedenkelijk en, met allen eerbied voor den schrijver van het voortreffelijk boek over logica, onlogisch toe. De "Times" heeft dienaangaande een juiste opmerking in het nummer van 24 November, 1ste hoofdartikel. "De heer Mill gebruikt een verkeerde vergelijking, en zijn conclusie gaat lam. Constituties, dynastieën en wetten zijn huiselijke aangelegenheden van een land, terwijl verdragen contracten met een vreemdeling zijn. Ze te verwarren staat gelijk met het verwarren van een belofte aan een mensch, en een plechtige gelofte onder aanroeping van den naam des Allerhoogsten."

1620 "Voorwaar, de bewering der Duitschers en Duitsch-gezinden, dat indien eenige schending der neutraliteit door Luxemburg bewezen kan worden, aan de verplichting der onzijdige mogendheden, om het tractaat in het leven te houden, een einde is gemaakt, mogen wij niet zonder protest laten. Dit zou alleen een goed argument zijn, meenden wij, indien het tractaat voor het uitsluitend voordeel van het groothertogdom gemaakt was, doch dit is verre van waar. Zij, in wier voordeel het tractaat van 1867

1625 werkelijk gemaakt werd, zijn Pruisen en Frankrijk, en het zou oneerlijk en onrechtvaardig zijn, om toe te staan dat Frankrijk wegens de fout van een andere mogendheid, de voordeelen van dit tractaat verloor. De onzijdige mogendheden zijn verplicht toe te zien, dat Luxemburg onaangeraakt blijft, zoolang het tractaat van 1867 niet met goedkeuring van al de onderteekenaars is opgeheven, en dat Luxemburg de onzijdigheidswetten naleeft. Doch zelfs al is Luxemburg zijn verplichtingen niet nagekomen, dan ontslaat dit de andere mogendheden niet van hare verplichting.

1630 "De Engelsche Standard zegt dat ook. Indien het tractaat van 1867 niet gesloten ware, zou Frankrijk den oorlog met Pruisen begonnen zijn in het bezit van Luxemburg, als een Fransche vesting, die de flank harer operaties kon beschermen. De onzijdigheid van Luxemburg was dus een groot nadeel voor Frankrijk en daardoor een groot voordeel voor Pruisen. Het bezit van Luxemburg zou nu aan de Pruisen een nieuwe en gemakkelijke verbindingslijn tusschen Frankrijk en Duitschland geven. Doch het feit, dat dit bezit de taak der Duitschers zooveel gemakkelijker zou maken, moet Engeland

1640 nopen, de inbezitneming gedurende den oorlog met geweld te beletten." "Al dit geharrewar over den eerbied aan tractaten verschuldigd, doet mij denken aan wat men op een vergadering hooren kan van een failliete zaak. Ja, de zaak der tractaten is verloren, maar wij zullen een nieuwe zaak oprichten op de bouwvallen van de oude. En die nieuwe zaak zal frisch zijn!

1645 "Ongelukkige tijdsomstandigheden, oneerlijke of onhandige directeur, brand, groote verliezen, enz., enz. kunnen voor het oogenblik de kas ledig gemaakt hebben, maar de vraag is, mijne heeren, heeft de zaak levensvatbaarheid? Ja, antwoord ik!" Wie heeft dus wel niet eens een advocaat of financier op een vergadering van schuldeischers

- 1650 hooren spreken? Hoe welsprekend wordt soms over die levensvatbaarheid uitgeweid! De zaak die nu failliet is zal eens weer het oude vertrouwen verdienen, want haar levensvatbaarheid, mijne heeren, is zoo groot, dat enz., enz.
- "Indien op een aanstaand congres, de levensvatbaarheid van tractaten besproken wordt, dan kan de menschheid zich voorbereiden op een welsprekend betoog van den advocaat der mogendheid, die er belang bij heeft, dat men aan tractaten weder het oude
- 1655 vertrouwen zal schenken.
- "Wij hooren hem in gedachten reeds uitweiden over de "ongelukkige tijdsomstandigheden", over "dien fatalen oorlog", over "die plotselinge run on the bank", dien niemand voorzien had, zoodat Rusland en Pruisen tot hun innig leedwezen genoodzaakt waren geweest voor een oogenblik misbruik te maken van het in hen
- 1660 gestelde vertrouwen, en in den drang der omstandigheden de hand hadden moeten leggen op een paar kostbare tractaten, die in de brandkast van het archievenbureau berusten. Zoo iets zou echter nooit meer gebeuren. Men had slechts een paar nieuwe tractaten te maken, en alles zou weer voortreffelijk gaan!"
- "De zaakgelastigden der kleine mogendheden, die wij ons als de schuldeischers van den desolaten boedel voorstellen, zullen waarschijnlijk wel, naar de gewoonte van kleine
- 1665 crediteuren, den machtigen, invloedrijken advocaat toeknikken, en, zich de handen wrijvende, met vroolijke gezichten de vergaderzaal verlaten.
- "Tehuis gekomen, zullen zij aan hun gezinnen met een blijden glimlach kunnen mededeelen, dat niets zulk een soliede onderpand is als een tractaat... zoolang het
- 1670 vrede is, en niemand er belang bij heeft om het te verscheuren.
- "Kleine crediteuren hebben echter dikwijls verstandige vrouwen, en geheel onmogelijk is het niet, dat de tevreden crediteur aan tafel de snuggere opmerking zal moeten hooren, "dat zij (zijn vrouw), altijd gedacht had, dat een soliede waarborg alleen nuttig was in dagen van tegenspoed, omdat men, als alles goed ging, heel best op
- 1675 eigen krachten kon vertrouwen. Doch dit was zeker alleen zoo in den tijd van haar vader zaliger, die deed de zaken dan ook geheel anders enz. enz."
- "Wij moeten erkennen, dat, zooals de zaken zich nu laten aanzien, de verstandige vrouw gelijk zou hebben.
- "Indien het vertrouwen in tractaten den oorlog van dit jaar 1870 overleeft, dan
- 1680 hebben tractaten een levensvatbaarheid als die van Methusalem.
- "De vrouw, die van den tijd van haar vader zaliger sprak, had groot gelijk.
- "Wat is de reden van de tegenwoordige straffeloosheid der schending van de wetten van het volkenrecht?
- "Elke kleine staat heeft er levensbelang bij, dat deze noodlottige gewoonte om
- 1685 tractaten als scheurpapier te beschouwen in oorlogstijd en als wandversiering in vreedestijd – mooi maar nutteloos -- geen veld winne."
- Dus schreef ik in 1870. Na de verscheuring van het tractaat dat België's onzijdigheid waarborgde, had ik hetzelfde kunnen schrijven. En eveneens is nu menig woord nog van
- 1690 pas dat gewijd werd aan de behandeling, welke in 1870 de Franschen ondergingen, die zonder in uniform te zijn, den vijand te lijf gingen. Geen vraag die toen zoo de gemoederen opwond. Maar hierover een volgenden keer.
- ONDER DE STREEP.
- 1695 **Persoonlijkheden.**
- Lord Kitchener. – Er is een levensbeschrijving van generaal Kitchener verschenen, waaruit wij een paar anecdotische bijzonderheden meedeelen. Weten onze lezers, dat Kitchener als jong officier in 1870 met het tweede ?cfer van de Loire heeft
- 1700 medegevochten? Dat hij daarna aan oudheidkundige exploraties in Palestina heeft gedaan? "De belangrijkste van zijn onderzoekingen betroffen de synagogen van Galilea". Dat bij de Arabische taal volkomen meester is en er hoogst gewaagde
- 1705 avonturen als Mahomedaan verkleed heeft doorgemaakt? (Dat zij gevaarlijk waren nemen wij aan; – een Mahomedaan met zulk een typisch Britsch gezicht!) Dat hij een geestdriftig amateur tuinier is en een groot kenner van porselein? Wie zou dat alles
- gedacht hebben van dien man met den wel krachtigen en energieken, maar toch zoo drogen en harden keel? Over hem een anecdote. Hij staat dan bekend als een door en door rechtvaardig en onpartijdig man, die nooit vriendjes voortrekt. "The blooming
- Day of Judgment" heeft een soldaat hem eens genoemd. Maar zijn staf-officieren vertellen een voorbeeld van grove partijdigheid van hem. Het was in Pretoria en zijn
- 1710 tamme spreekw scheen in zeer slechte conditie te zijn en treurig te moede. Kitchener liet naar alle zijden zoeken of er niet een levensgezellin voor de spreekw gevonden kon worden. En dat is de man, zeiden de verontwaardigde ?fem ?? heeft, de levensgezellinnen der officieren dezen in actieven dienst te doen volgen!

1715 **Geen keizer maar soldaat.**

De Fransche regeering heeft reeds eenigen tijd geleden toestemming gegeven tot de oprichting van burgerwachten, welke wel in verbrand staan tot de Fransche militie, doch in hoofdzaak gebruikt worden om de orde te handhaven in de verschillende steden, waarvan de garnizoenen en politie-agenten onder de wapens zijn. Zoo is er in de stad
1720 Eu, in het departement van de Beneden-Seine, een burgerwacht opgericht, waarvan als gewoon soldaat deel uitmaakt Gaston d'Orleans, graaf, van Eu, eigenaar van het kasteel van dien naam. Hij is de oudste zoon van den hertog van Nemours en kleinzoon van koning Louis-Philippe; hij werd geboren te Neuilly in 1842. In 1864 trad hij in
1725 het huwelijk met de dochter van den keizer van Brazilië, Dom Pedro II; hij was bestemd dezen op te volgen en hield dus zijn verblijf te Rio de Janeiro. In den oorlog tegen Paraguay, voerde de graaf d'Eu het bevel over de verbonden legers van Brazilië, Argentinië en Uruguay. Van een Braziliaansche keizers-kroon kwam daarna niets. Op het oogenblik draagt deze kleinzoon van een der Fransche koningen, die zelf keizer had moeten zijn, als gewoon soldaat het geweer.

1730 **— Een Duitscher van Nederlandsche afkomst.**

— Het hoofd der Duitsche staatkundige groepen, de Rijkskanselier von Bethmann-Hollweg, is de afstammeling van een Hollandsche familie; in de zestiende eeuw verhuisden de Betmans echter naar Saksen, om zich dan in Nassau te vestigen. Simon
1735 Bethmann, een van de voorouders van den Duitschen Rijks-kanselier, werd de major domo van een der prinsessen van Nassau, terwijl diens zoons in het bankiersvak overgingen en een bank te Frankfort stichtten onder den firmanaam van Gebrüder Bethmann. In het daarop volgende geslacht werd eerst het adel-predikaat "von" aan den naam toegevoegd. De eerste drager ervan was een kleinzoon van den bovengenoemden Simon, die als
1740 tweeden voornaam voerde Maurice; hij genoot een zekere vermaardheid als letter-liefhebber. Tijdens een bezoek, dat Madame de Staëlaan Duitschland bracht, diende hij haar tot geleide. Het was een zuster van dezen Bethmann, die in het huwelijk trad met een Hollweg (John Jacob); hij was firmant in de bankiers-zaak, en deze breidde haar naam uit tot Bethmann-Hollweg. Ook deze tak werd geadeld door Frederik Willem
1745 IV. Een zoon van John Jacob was minister van Openbare Diensten in Pruisen van 1858 tot 1862. Van dezen minister is de tegenwoordige Rijkskanselier van het Duitsche rijk een kleinzoon.

Allerlei.

1750 **Duitsche sportlieden.**

— In de Duitsche bladen wordt melding, gemaakt van eenige slachtoffers in den krijg, en wel van door de Duitsche sportwereld geleden verliezen. Het zijn de namen van eenige bekende zwemmers, n.l. Richard Gunzelhatiser uit Eszlingen, Josef Steger uit
1755 Neurenberg en Ludwig Gatterdam uit Hannan. Wellicht dat deze bekende Duitsche wedstrijd-zwemmers in onze Nederlandsche zwemclubs sport-vrienden telden; en het moet dezen goed doen, dat de toevoeging "gestorben den Heldentod für das Vaterland" achter hun namen prijkt. Verder lazen wij den dood van den bekenden sportman Georg Lehmann van de Magdenburger Sportclub; hij was nog heel jong, eerst achttien jaar, doch reeds had hij zich dusdanig onderscheiden, dat het ijzeren kruis zijn borst sierde, waarop
1760 tot dusverre slechts sport-medailles hadden gehangen. ??gelschen, in den grooten kamp op leven en dood.

Van den bekenden Duitschen vlieger Stiefvater wordt eveneens de dood gemeld; hij viel niet onder het vijandelijk vuur; het was een vlieg-ongeluk, dat hem bij Jannowitz met zijn waarnemings-officier Pappe omlaag deed storten. Stiefvater was een der bekendste
1765 Duitsche wedstrijd-vliegers; zijn voornaamste vlucht was die bij gelegenheid van de "National-Flugspende", toen hij de grootste overland-vlucht volbracht. Bij het uitbreken van den oorlog stelde hij zich dadelijk ter beschikking van de legerautoriteiten, die hem gaarne aannamen en naar het oostelijk oorlogs-terrein zonden. Reeds spoedig werd hij tot officier bevorderd en met het ijzeren kruis
1770 begiftigd.

Wij lazen ook nog eenige opgaven van bekende Duitsche heerrijders, die op het slachtveld met deze oorlogs-onderscheiding beloond werden; wij noemen die van den "Meisterreiter" uit 1908, luitenant Braune, en Frh. von Bonnet, den bekendsten
1775 concoursrijder van Beieren. Verder ontvingen reeds het ijzeren kruis de wel-bekende sportsman Schlöske, dienstdoende bij het Duitsche vrijwilligers-autokorps; dan Frh. von Bissing, een der beste Duitsche lawntennis-spelers, die als luitenant dienst doet bij het Hessische dragonder-regiment; eindelijk nog de hinderniszwemmer Herbert Löschner uit Breslau. Deze laatste behoorde als sergeant bij het kleine troepje, dat de Maas overzwom, om den in de vijandelijke linies gelegen spoorweg op te blazen. Van
1780 hem kan men dus getuigen, dat hij daarbij als zwemmer in zijn element was!

Het spijt ons, deze sportlijst zoo weinig volledig te kunnen maken, en bijvoorbeeld nog geen namen te hebben gevonden van bekende Fransche, Engelsche of Belgische sportfiguren, die als sportlieden deze gelegenheid evenmin hebben laten voorbij gaan, te toonen hoezeer sport, den zedelijken moed van haar beoefenaars staalt.

1785

– "Le Joffre 1914–"

– De wijnbouwers uit het Zwitsersche kanton Vaud hebben tot gewoonte, jaarlijks aan hun wijn-oogst een eigen naam te schenken. Aangezien dit kanton aan den Franschen kant van Zwitserland is gelegen, kan niemand het den overigens neutralen Zwitsers kwalijk nemen, dat zij meer voor de Franschen, hun dichtste bureu, voelen dan voor de zooveel verder-af wonende Duitschers. Zoo bestempelden zij den wijn-oogst van 1870 met den bijnaam "Bismarck", wyl booze tongen beweerden, dat die oogst onder kenners een slechten naam had. De oogst van dit jaar wordt zéér geprezen; en bij het kiezen van een aanduidenden naam voor den Vaudschen wijnoogst uit het najaar van 1914, hebben deze westelijke Zwitsers hun wijn aldus gedoopt "Joffre 1914". De wijn moet een overheerlijken, krachtigen smaak hebben, -- zoo wordt ons verzekerd.

1790

1795

– Een borrel in den krijg.

– De Duitse kroonprins heeft vele anti-alcoholisten van Duitschland tegen zich ingenomen, daarentegen het hart van velen zijner soldaten gestolen, door bevel te geven, dat tegen het kouder worden der najaars-dagen aan de soldaten van zijn legerkorps dagelijks een schnaps moet worden geschonken. Wij lezen ook in een Engelsch blad, dat er duizenden "gallons" rum uit Engeland naar de in Frankrijk strijdende Engelsche troepen zijn gezonden. Uit Rusland verneemt men daarentegen, dat alle verkoop van den nationalen drank, de vodka, sedert het uitbreken van den oorlog volstrekt verboden is. In verschillende steden o.a. in Warschau, is alle verkoop van wijnen en spiritualiën zelfs verboden. Naar aanleiding van het bericht, dat de Duitse troepen gedurende hun kort verblijf in Eeima en de zuidelijke streek van Champagne uitsluitend met dezen wijn zoo rijkelijk werden gelaafd, dat de champagne-kelders daar leeg zouden zijn geraakt, wordt uit Engelsche bron medegedeeld, dat de voorraden champagne-wijnen in Engeland zoo aanzienlijk zijn, dat men zonder bezorgdheid het Kerstfeest tegemoet kan gaan, teneinde – zooals een optimistisch blad het daar uitdrukt – "op onze overwinningen te drinken!".

1800

1805

1810

1815

In- en uitval.

Gevaarlijke "Blödsinn." – Op de Semarangsche tentoonstelling vierde blijkens de laatst ontvangen bladen uit Java een Duitsch operette-gezelschap zijn triomfen. O.a. werd er "Die schone Cubanerin" opgevoerd, waarin Anatol de Monbrison werd voorgesteld door Frenzel. De "Loc." schreef over hem welk een kostelijke komiek hij is, die de zaal onafgebroken te pakken heeft. Hij bracht zijn zetten glorieus over het, nog niet aanwezige, voetlicht. Toen de oude dolle diplomaat met zijn bejaarde Victorine zich ter ruste moest begeven, zei hij tot zijn gasten, dat het maar beter was te gaan slapen, want als een diplomaat sliep, dan bedacht hij tenminste geen domme dingen, en toen: "Wenn die Diplomaten Europa's mehr geschlafen hatten, ware nicht so fürchterlicher Blödsinn entstanden!" Het werd tot een demonstratie in de zaal.

1820

1825

Nederland en de Oorlog.

Belgische vluchtelingen. In Amsterdam.

Van gisteravond. De firma Asscher had haar diamantslijperij in de Tolstraat ook ter beschikking gesteld voor de vluchtelingen. Door de goede zorgen der firma waren eenige zalen van haar fabriek in een nachtverblijf herschapen voor mannen, vrouwen en kinderen. Tweehonderd konden er worden ondergebracht. Er kwamen er honderdtwintig gisteravond, die dadelijk van spijs en drank voorzien werden in de cantine der fabriek. Ook voor een dokter had de firma gezorgd – enkele vluchtelingen, die wat overspannen waren, hadden die hulp wel noodig. En nog hedennacht beraadslaagden de firmanten, hoe zij heden die onverwachte bezoekers het best konden verzorgen. Wat die vluchtelingen blij waren eens te kunnen uitrusten en slapen. Een was er bij, die in geen drie weken een bed gezien had.

1830

1835

1840

1845

Met den laatsten trein, dien van 12.34, werden ook nog vluchtelingen verwacht. En zoo was het daar op het eerste perron weer een groote bedrijvigheid van Bond van Orde-mannen en vrouwen, en afgevaardigden van het comité voor huisvesting. Maar er bleken geen vluchtelingen in een trein te zijn. Blijkbaar was de aansluiting gemist. Men bleef nog geruimen tijd wachten of er wellicht een volgtrein zou komen. Daar zag men den heer Simon de Ruiter, commissaris van rijkspolitie belast met den vreemdelingendienst, den heer Jonker van de Toevlucht voor Onbehuisden, den heer Van

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

Putten, onder-directeur der gemeentetram, die extra-trams had doen gereed houden. Ja, die extra-trams! We vroegen voor wiens rekening ze waren besteld. – Daar hebben we niet over nagedacht, zei de heer Van Putten. Intusschen bleek er geen volgtrein meer te zullen komen en men ging heen, om vanmorgen om zeven uur weer terug te komen. Dan toch worden twee extra-treinen met bij elkaar tweeduizend vluchtelingen verwacht. De helft zal doorrijden naar de IJkade, om te worden ondergebracht in loodsen van de Mij. Nederland. Aanvankelijk zonden deze treinen reeds vannacht om vier uur arriveeren. Vandaag worden nog verschillende treinen met vluchtelingen verwacht. Met den posttrein, die 's morgens om 4.18 aan het Centraal Station aankomt, zijn vannacht een tweehonderd tal vluchtelingen uit Antwerpen meegekomen. Er waren er onder die tien uur met vrouw en kinderen hadden moeten loopen, anderen waren per boot gegaan tot Hansweert. Een hunner vertelde, dat bij zijn vertrek de St. Jacobskerk brandde; anderen wisten mee te deelen dat het gebouw der Bell telephoonmaatschappij was beschadigd, evenals ha?aen in de omgeving der Bank. Zij gewaagden, van den rooden gloed, die boven heel Antwerpen hing. Een deel kon op eigen kosten in hotels worden ondergebracht, de overigen werden gehuisvest in perceel Keizersgracht 313. "On est bien gentil en Hollande", verklaarde een dame uit Antwerpen, gewagend van de behandeling, hier ondervonden. Een klein meisje van nog geen zes jaar zat heel zoet papieren scheepjes te vouwen op een der tafeltjes in de stationswachtkamer. Zz zou wel elken dag zoo'n beschieting willen zien, vertelde de tante die haar vergezelde. Want dan ging ze ook weer met de boot, zooals gisteren, toen ze gevlucht waren naar Hansweert. De kleine kwam uit een pensionnaat, de moeder woonde in Brussel en wist niet, dat haar kind veilig was. Nu moest zij naar haar grootmoeder in Roermond. Elders zat een heele familie rustig te slapen op een baak, geleund tegen een tafel. Een andere familie zou met de eerste gelegenheid naar Hoorn gaan, naar bekenden. En tusschen al die uitgewekenen en hun stapels bagage, koffers en armzalige haastig opgemaakte pakken, bewogen zich weer bedrijvig de mannen en vrouwen van Bond van Orde en Comité van Huisvesting, en luisterden soldaten, politieagenten, spoorweg- en post beambten naar de verhalen van nameloos wee.

Van hedenmorgen. Tweeduizend uitgeweken Belgen worden vandaag nog hier verwacht! Ruim zeven uur vanmorgen kwam het eerste groepje, een zestigtal mannen, vrouwen en kinderen, bleek, vermoeid, aan het Centraal Station aan. Maar de wetenschap dat ze nu in veilige haven waren aangekomen, schonk nieuwen moed en zwijgend schaarden ze zich bijeen om onder leiding van een aantal Bond van Orde-menschen naar de Effectenbeurs te gaan, waar voedsel werd verstrekt en waar den vluchtelingen werd uitgelegd, waar zij voorloopig hun intrek konden nemen. In de verschillende inrichtingen was nog plaats voor omstreeks zeshonderd personen. De loodsen aan de U-kade zullen heden gereedkomen, opdat de Belgen daar ook nachtverblijf kunnen vinden. En als dan alles vol is, dan zal ook Amsterdam moeten step zetten, deelde wethouder Jitta mede.

Er waren er bij de vluchtelingen, die wat geld hadden meegebracht, een klein, bijeengegaard bedrag. Sommigen droegen het papier geld bij zich, opgevouwen in een sigaretten of poederdoosje, geborgen in de voering van hoed of jas. ? nog wat geld hadden kunnen meenemen verklaarden, graag in een eenvoudig hotelletje te worden opgenomen. Van de verschrikkingen, die hun land en hun vaderstad teisteren, vertelden ze niet veel. Het waren alle losse mededeelingen van een ontzettenden vuurgloed, die uitlaaide over Antwerpen, van luchtschepen, van waaruit de Antwerpsche huizen met petroleum werden bespoten en daarna begooid met vuurballen; van het achterlaten van have en goed. Een versooning hadden ze kunnen redden en een vogelkooi met een Saksische kanarie. Te midden van al de ellende van het afscheid van huis en haard, waarvan zij wel nimmer iets dacht terug te zien, had het jonge meisje aan den vogel gedacht, die anders den hongerdood zou sterven. Ze had het kooitje gedragen naar Esschen, tot waar ze was gelopen en nu fladderde het dier achter de tralies kl? in het benauwde hokje. Naar Esschen hadden ze allen hun last getorst, de vrouwen wat er aan lijfgoed was mrr te nemen, de mannen de kinderen. De volgende treinen, komende uit het zuiden van ons land, brachten telkens nieuwe vluchtelingen en steeds was op het perron een aantal dames en heeren aanwezig om hen te ontvangen en te begeleiden naar de Effectenbeurs. Zwarte stukken bagage werden op vrachtauto's geladen, de vluchtelingen volgden te voet om in de wijde, marmere Beurshal te worden gedistribueerd. Een gedeelte trok naar Keizersgracht 318, anderen werden verwezen naar Artis, naar gebouw "De Roos", naar de school in de Nicolaas Beetsstraat 90; naar het gebouw van de IJclub. In de Effectenbeurs spraken wij Hollanders, die uit Antwerpen gevlucht waren. Woensdagochtend na 9 uur waren zij vertrokken, te midden van den ontzettenden regen van kogels, shrapnells enz. Het Zuid stond toen in brand.

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

1915 de huizen werden van uit de Zeppelins met petroleum bespoten en daarna liet men er
vuurballen op vallen, zoodat ze in minder dan geen tijd in brand stonden. Het groote
station, waarin de menschen op de treinen wachtten, schudde op zijn grondvesten, zóó
hevig was het kanongebulder. Vóór het station nam in den loop van den morgen de
belangstelling voor de nog komende vluchtelingen voortdurend toe. Bereden politie
hield den doorgang vrij. Wij brengen een dringend verzoek over van het Algemeen
1920 Steuncomité afdeeling kleeding (Heerengracht 124). Het heeft, om de vluchtelingen te
helpen, ? in het desbetreffend comité de beschikking gegeven over kleedingstukken,
dekens enz. Daaraan was dringend behoefte. Maar nu is aanvulling zeer gewenscht.
Vriendelijk vraagt het daarom door geld of goederen in staat gesteld te worden den
voorraad weder aan te vullen, want veel zal nog worden geëischt om de nooden te
lenigen.

1925 Schiedam.

Ook te Schiedam zijn een 100-tal vluchtelingen uit België aangekomen. In het gebouw
en den tuin der voormalige Officieren-vereeniging zijn zij onder dak gebracht. Een
20-tal wordt nog gewacht. Het weeshuis der Hervormden zal voor een 30-tal kinderen
1930 zorg dragen.

Nijmegen.

Te Nijmegen zijn gisteren ruim 150 vluchtelingen uit België per trein aangekomen. Zij
werden eerst aan het station van brood voorzien en daarna met veel hulpvaardige
1935 handen geleid naar het Mariënburgplein, alwaar een warme maaltijd werd gereed gemaakt
en waar voor korter of langer tijd een onderdak van gemeentewege is verzekerd. Bij
aankomst aan het station had de burgemeester, de heer Van Schaeck Mathon, de noodige
maatregelen getroffen.

1940 Almelo.

Heden komen te Almelo 150 Belgische vluchtelingen aan, die gehuisvest zullen worden
in de villa, vroeger bewoond door nu wijlen den heer M. de Vlieger.

Bergen op Zoom.

1945 Onze correspondent schrijft ons Donderdag: Een mensch went aan alles en dus ook aan
het zien van groote ellende. Daarom, al is de dag van heden nog erger dan die van
gisteren (toen kwamen hier 2500 en heden zeker 10000 vluchtelingen, vooral uit de
omgeving van Antwerpen), toch maakt het zien van al die stakkerds niet meer een zoo
diepen indruk. Er is voor de Burgerwacht en het Damescomité nog veel meer dan
1950 gisteren te doen, omdat de heele stad vol zit en er vandaag zoo velen, die niets
betalen kunnen, aankomen; terwijl de Staatsspoor – niettegenstaande tallooze
telegrammen – geen extra treinen zendt om die ongelukkigen naar die plaatsen waar nog
haast geen vluchtelingen zijn te vervoeren. Juist hooren we dat de militaire overheid
zich daarmee bemoeien zal en dus op die wijze nog voor den nacht in den op dit
1955 oogenblik onhoudbaren toestand verbetering zal komen. Met de trammen van de Belgische
grenzen, die soms duizend vluchtelingen tegelijk aanvoerden, kwamen heden ook nog
vele Belgische soldaten mee, die onze grenzen overschreden en door onze troepen
gevangen genomen waren. Zeer treffend was vooral de aankomst van een vijftigtal
nonnen uit Contich, die in een onzer liefdadige gestichten werden onderdak gebracht.
1960 Ook gaat het gerucht dat kardinaal Mercier, bisschop van Mechelen, naar hier onderweg
is en zijn intrek bij een onzer eerste Rooms-Katholieke families nemen zal. Hoe
zeer de meer vermogende Belgen, die hier huisvesting gevonden hebben, waardeeren wat
er voor al die vluchtelingen gedaan wordt blijkt wel hieruit dat gisteren door een
paar hunner een eerste collecte gehouden werd onder hun landgenooten voor ons
1965 Steuncomité en deze heeren 's avonds reeds ongeveer f500 aan de dames konden
terhandstellen.

Maastricht.

Nadat gisteren nog 100 vluchtelingen zijn vertrokken naar het klooster van pater
1970 Kustors te Keer, blijven nog ruim 200 in het vluchtoord aan den Parallelweg. Het zijn
er meerendeels uit Lanaeken en omgeving maar er zijn er ook uit Antwerpen.

Roosendaal.

1975 Een onzer correspondenten seint uit Roosendaal: Roosendaal was hedenmorgen in de
grootste verontwaardiging over het optreden van den onder-inspecteur der Staatsspoor
uit Utrecht, die, 's avonds aankomende, er op stond dat al de duizenden vluchtelingen
van het perron werden gedreven en vervolgens door den ingang terug kwamen; alleen
diegenen zouden worden medegenomen die van kaartjes voorzien waren. Daardoor ontstond

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

1980 een vreeselijke paniek. Slechts het energiek optreden van den burgemeester van Roosendaal, die zich onmiddellijk bij den Minister beklaagde, en de hevige oppositie der militaire autoriteiten deden eindelijk deze order intrekken maar de klacht van de directie der Staatsspoor, dat zij op deze treinen zooveel geld verliest vindt hier thans onder de autoriteiten die dag en nacht met de grootste opoffering werken, onverdeelde afkeuring.

1985

Internationaal treinverkeer.

Sinds eenige dagen laat de H. S. M. een trein loopen naar Keulen vertrek Amsterdam. v.m. 8.45, Nijmegen 10.27, Kronenburg 11.49. aank. Keulen 3.10. Terug van Keulen vertrek v.m. 7.05, Kranenburg 10.03, Nijmegen 10.20, Amsterdam aank. 12.46. Deze treinen stoppen ook te Kleef, Kesteren en Amersfoort. De trein uit Keulen bovendien te Groesbeek.

1990

Koper oorlogscontrabande.

Onze correspondent te Londen schrijft
1995 Er heeft zich ten aanzien van onze scheepvaart dezer dagen een hoogst merkwaardige quaestie voorgedaan met de booten der "Holland-Amerika Lijn". Zooals men weet behoort koper tot de oorlogs-contrabande, waarvan Engeland den invoer in ons land niet kan toelaten, omdat de koper-ladingen bestemd kunnen zijn tot verderen doorvoer naar de werken van Krupp, en de Engelsche Regeering beschouwt dit artikel als van enorme
2000 beteekenis voor den vijand, omdat het juist zoo noodig is voor het vervaardigen van de granaten der nieuwste Duitsche kanonnen.

Nu was het stoomschip "Rotterdam" der Holland-Amerika Lijn van New-York vertrokken o.a. met een lading van 1500 ton koper nog voor koper als contrabande was verklaard en reeds onder de Engelsche kust, toen het schip werd aangehouden op grond dat
2005 contrabande koper aan boord was. Onder deze omstandigheden, erkende de Engelsche Regeering in overeenstemming met de Declaratie van Londen dat zij de contrabande niet eenvoudig kan aanhouden, - doch was bereid daarvoor te betalen. Zij wilde de lading koper koopen tegen een zeer billijken marktprijs, bijaldien de Amerikaansche verkoopers met dien prijs tevreden zonden zijn en stemde bij de onderhandelingen, die
2010 over den prijs gevoerd werden, ook toe dat de Holland-Amerika Lijn een billijke schadeloosstelling zou krijgen. Het ontladen van het koper en het daarna weder laden van dat deel der lading, dat tijdelijk gelost zou moeten worden, zou door de Engelsche Regeling worden bekostigd.

De moeilijkheid was echter dat men, waar de haven van Southampton gesloten was, geen
2015 gelegenheid had om een zoo groot schip als de "Rotterdam" te meren en daarom werd besloten het schip met de lading koper naar Rotterdam te laten opstoomen; de betreffende papieren zonden worden overgelegd aan den Engelschen Gezant te Den Haag en de lading koper te Rotterdam gelost, zou daar als eigendom der Engelsche Regeering wordeu opgeslagen. Die gedragslijn wordt nu met dit schip en deze lading gevolgd en
2020 uit hetgeen ik in verband met het bovenstaande vernam, heeft de Engelsche Regeering zich bij deze onderhandelingen hoogst medegaand en zéér "fair" getoond.

Er ligt thans te Gravesend, op de Theems, een andere boot der Noord-Amerika lijn, de "Potsdam", die onder haar lading ook een groote hoeveelheid koper, 1700 ton, heeft. Maar met dit schip staat de quaestie eenigszins anders dan met de "Rotterdam". Van
2025 dit schip zijn de bills of lading hier nog niet aangekomen en de lossing van de hoeveelheid koper zal daarom moeten geschieden.

Het zal mogelijk een paar weken duren voordat die lading koper zal zijn gelost en de andere lading, geen contrabande, weder in de "Potsdam" gebracht zal zijn. Ook hier zal het lossen en weder laden geschieden op kosten der Engelsche Regeering en door
2030 Engelsche werklieden.

Geen distinctieven.

Door den territorialen bevelhebber van Zeeland is op grond van art. 22 der wet van 23 Mei 1900? bij politieverordening verboden, dat in Vlissingen zichtbaar gedragen
2035 worden distinctieven, welke een of meer nationaliteiten aanduiden. Overtreding zal worden gcstraft met een maand hechtenis of f100 boete als maximum,

Laatste Berichten.

Gezant in België.

2040 Blijkens ontvangen bericht bevindt Z. M. gezant in België zich thans te Ostende.

Belgische vluchtelingen.

Aan de grens. Onze bijzondere berichtgever seint uit Roosendaal: De toevloed van vluchtelingen heeft niet opgehouden. Duizenden en duizenden zijn nog

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

2045 met treinen, samengesteld uit allerlei soort wagens, binnengekomen. Niettegenstaande alle scholen, kerken en andere openbare gebouwen, overvuld zijn met mannen, vrouwen en kinderen, moesten nog velen in de buitenlucht kampeeren. Het perron van het station was den geheelen nacht vol menschen, die op hun bagage sliepen. Op de hekken en in het gras, overal zag men ze. Soldaten gaan rond om de
2050 menschen ten minste voor honger te bewaren. Een oogenblik heeft de spoorwegdirectie gemeend voor het verdere vervoer der menschen vrachtprijs te moeten vragen. Dit heeft echter onmiddellijk aanleiding gegeven tot een beroep op de regeering; de minister heeft daarop onmiddellijk aan den burgemeester geseind, dat allen, die geen middelen hebben, verder het land in vervoerd kunnen worden. Uit verschillende steden komen
2055 aanbiedingen om zoo- en zooveel vluchtelingen door te zenden. Het comité te Amsterdam bood aan, 2000 vluchtelingen op te nemen, Utrecht 1000, enz. Het is te hopen, dat in vele steden en dorpen dit voorbeeld gevolgd zal worden, want men weet er hier op het oogenblik geen raad mee. Zoo juist kwam weer een trein binnen, zeker bevattende 3000 menschen. Ze moeten weg uit Esschen, want daar is niets meer te
2060 krijgen, geen eten en geen drinken, alles is verdwenen. Hier te Roosendaal verleen de militairen waar zij kunnen daadwerkelijke hulp. In de wachtkamers en in de gangwn zijn ze bezig brood te snijden voor de hongerenden. Met groote emmers frisch water (melk is niet meer te krijgen) gaat men rond om de dorstigen te laven. Hospitaal-soldaten dragen brancards, waarop ik reeds verscheidene bejaarde urp?uwen
2065 zag, die, uitgeput van vermoeienis, en honger en dorst misschien, in onmacht waren gevallen. Het is een groote toestand van wanhoop. Op het perron viel mij een allerdroevigst groepje op. Het was een jonge moeder met een kind van drie weken; ze wilde zoo graag wat drinken hebben, opdat ook haar kind zou kunnen gevoed worden. Ik hielp de vrouw. Maar een eindje verder was weer een andere half zieke, die
2070 reikhalzend naar een warmen dronk uitzag, om wat bij te komen uit haar verkleuming. Alles is op het oogenblik in de weer om te helpen waar dit mogelijk is.

Uit de cement-industrie.

2075 Terwijl in Augustus de omzet van het Rijnsch-Westphaalsche Cement-syndikaat 202,000 vat heeft bedragen, d. i. slechts 1% van de productie-capaciteit, bedroeg het cijfer in September 325,000 vat of 1,5% der capaciteit. De toestand is dus slechts zeer weinig vooruitgegaan, ook doordien het Rijk de benodigde cement-voorraden reeds vroeger had ingeslagen, voor de bouwvakken bestaat niet de minste vraag, daar deze geheel stil liggen. Uitvoer heeft alleen naar Nederland plaats gevonden. De meeste
2080 cementfabrieken zijn gesloten, daar de kleine vraag gemakkelijk uit de aanwezige voorraden kan worden bevestigd.

Servische Monopoliën.

2085 De monopolieontvangsten van Servië bedroegen in Juli 1914 fr. 4,824,095 tegen fr. 4,034,822 in het vorig jaar en sedert het begin van het jaar fr. 48,748,019 tegen fr. 25,198,653. Daarvan is aangewend voor den dienst der Staatsschuld fr. 30,056,062 (fr. 17,983,050), voor aankoop van materiaal en bedrijfskosten fr. 12,160,411 (fr. 6,499,709), zoodat als kasvoorraad overbleef van fr. 6,531,5? (fr. 715,894).

Deutsch-Luxemburgische Bergwerks- und Hutten A.G.

2090 Met het oog op den oorlogstoestand stelt het bestuur van de Deutsch-Luxemburgsche Bergwerks- und Hutten Aktien Gesellschaft voor over het boekjaar 1913/14 geen dividend uit te keeren, maar de winst voor het grootste deel te bestemmen voor
2095 buitengewone afschrijvingen en reserveeringen. De brutowinst bedroeg M. 24,932,450 tegen M. 29,456,592 in het vorig jaar. Na afschrijving van M. 16,000,000 (v. j. M. 16,113,222) blijft een netto winst van M. 8,923,450 (M. 13,343,369), waarvan M. 6,500,000 voor reserveeringen zal worden bestemd.

De waarden van den uitvoer van Brunswijk naar de Ver. Staten.

2100 De waarde van den uitvoer uit het Consulaatsdistrict Brunswijk naar Noord-Amerika bedroeg in het derde kwartaal, waarin echter nog een vredesmaand viel, naar aan de "B. B. O.?" wordt geseind, M. 3,544,816 tegen M. 5,507,500 in het vorig jaar. Daar
2105 onder bevinden zich kalizouten ter waarde van M. 3,126,202 tegen M. 4,704,491 in het vorig jaar.

DE OORLOG.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Het bombardement van Antwerpen.

Onze bijzondere verslaggever seint uit Roosendaal:

2110 De beschieting is den geheelen nacht voortgezet. Op dit oogenblik, 1 uur, hoort men

nog vrij geregeld het kanongebulder. Van hier uit kan men op verschillende punten de branden in de stad waarnemen. De aanval der Duitschers heeft tot dusver echter nog geen verder succes gehad. Aan beide zijden wordt gestreden met den moed der wanhoop. Het gevecht is zeer moorddadig.

2115

Engelsche berichten.

LONDEN, 9 October. (Reuter's bijzondere dienst.) De "Daily Mail" verneemt omtrent den slag ten Zuiden van de Aisne: Het Britsche geschut speelde een voorname rol bij dé verdrijving van de Duitschers aan de Aisne. Een paar weken geleden bezetten de Duitschers het Fransche fort Condé, ten oosten van Soissons; de kromming van de baan der Engelsche veldkanonnen was te gering voor de beschieting van vestingen; maar nadat zes-inch houwitseren waren aangevoerd was het fort binnen vier uur niet meer houdbaar. Het was zestien dagen lang met veldgeschut te vergeefs belegerd geweest. Op 2 October deden de Duitschers, misleid door het steeds langzamer wordende Britsche vuur een wanhopigen tegenaanval, zij stieten echter op een uit alle wapens samengestelde strijdmacht en werden met groote verliezen teruggeslagen. Thans zijn groote streken benoorden de Aisne door de Duitschers verlaten; en afdeelingen der verbonden troepenmacht rukten vooruit. Toen de Engelschen de leege Duitsche loopgraven betraden vonden zij vele dooden, die aan typhus waren gestorven en twee zware Duitsche kanonnen op cementen beddingen. De "Daily News" verneemt uit Noord-Frankrijk, dat ook de stad Arras ernstig beschadigd is. De linkervleugel der bondgenooten streed den 4en October voortdurend in de omstreken van de stad. De Duitsche troepen trokken er 1 October binnen, doch de Franschen ontvingen versterking.

2120

2125

2130

2135

Duitsche berichten.

BERLIJN, 9 Oct. (Corr. E.) De oneindig lange slag in Frankrijk heeft haar culminatiepunt bereikt. Het Fransche leger komt steeds meer aan het wankelen. De Engelsche bladen zijn van meening, dat de beslissing in de eerste dagen moet vallen en roemen het in de Duitschers, dat ze met een onvergelykelijke hardnekkigheid, waarvan men zich geen voorstelling kan maken, voorwaarts dringen. Aan de "Vossische Zeitung" wordt uit Lyon gemeld, dat Frankrijk zijn laatste krachten inspant. Van de Italiaansche grenzen zijn alle militairen reeds weggenomen en de in Italië wonende Franschen hebben order gekregen zich bij het leger te vervoegen.

2140

2145

FRANKRIJK.

De jeugd ging henen.

Het volgende stemmingstukje ontleenen we aan een schrijven van den correspondent der "Daily Chron.", George Renwick, uit Vire in Normandië. "La jeuneste est partie." Zoo zeggen u de menschen en het is duidelijk genoeg. Er blijven alleen vrouwen, kinderen en grijsaards over. De jeugd van het plaatsje is vertrokken. Het gelukkige Vire werd in een nacht oud; de zomer verdween in een dag. Zoo is het, natuurlijk, met honderden andere plaatsen behalve deze kleine Normandische stad; maar in het geval van Vire is het treurspel nog schrijnender. Haar jeugd zal niet terugkeeren. Al de jonge mannen van de stad behoorden tot twee regimenten, die de heftigheid van den eersten strijd ondervonden, den strijd om Bergen. De beide regimenten werden daar vrijwel vernietigd. Toch hoopt Vire nog altijd, verwacht het nog steeds, dat morgen nieuws zal komen van een, die kan ontkomen. Al het oorlogsnieuws is niet betrouwbaar, zeggen enkelen, en het treurspel van Vire zal wellicht niet zoo vreeselijk zijn. Het is waar, enkelen zijn gewond teruggekomen, gezonden naar het lieve plaatsje om te herstellen, maar zij kunnen weinig vertellen van die groote worsteling aan de Belgische grens waar de beide regimenten door de vloedgolf van den dood werden verzwolgen. En van de negen of tien die terug kwamen, zijn drie reeds aan hun wonden bezweken. Juist terwijl ik dit schrijf, wordt een lijk, bedekt met de driekleur, langs mijn venster gedragen. Er achter strompelen vijf van de kameraden van den doode, allen inwoners van Vire. Toen ik ver van het oorlogstooneel door Frankrijk trok, heb ik overal die bewijzen gezien van den zwaren last die de oorlog op de kleine steden van Frankrijk legt. Laat de lezer zich een kleine stad voorstellen, die hij kent, laat hem dan eens bedenken dat daar alle mannen, behalve de heele jonge en de oude, vertrokken zijn, heengegaan waarschijnlijk om nimmer terug te keeren en hij zal iets beseffen van de tragedie van het mooie Vire. Intusschen is het vroege najaar hier aangebroken, met zijn kroon van rijpe vruchten de eerste gouden tinten brengend over het heuvelende landschap, dat in volle rijpheid staat. Maar voor het eerst in haast een halve eeuw heeft het volk er geen oog voor; zijn gedachten zijn elders. Zij toeven op de slagvelden en te midden der gruwelijke oorlogstooneelen, vreeselijker nog door wat de verbeelding doet zien. Thans bloeit Vire's schoonheid tevergeefs voor

2150

2155

2160

2165

2170

2175

de oogen der bewoners. Voor velen zal zij nimmer weer bloeien.

[en drongen de stad ook binnen, waar een hevig gevecht in de straten werd geleverd.]

2180

DUITSCHLAND.

Engeland's verantwoordelijkheid.

Wij ontvangen van de "Ill. Ztg." een afdruk van een artikel door prof. dr. Frank von Liszt, lid van den Duitschen Rijksdag, geschreven over Engeland's

2185

verantwoordelijkheid voor het uitbreken van den grooten oorlog. Hij is overtuigd, dat Duitschland gedwongen is geworden zich te verdedigen, uit zelfbehoud en dat Duitschland tot het laatste oogenblik den vrede heeft willen bewaren. De verantwoordelijkheid van Frankrijk en Rusland voor den uitdaging van Duitschland acht hij veel geringer dan die van Engeland. Het Fransch-Russische

2190

verbond dagteekent van 1891 en heeft het Europeesch evenwicht niet verbroken. Maar het gevaar voor oorlog is, naar prof. von Liszt meent, begonnen, toen wijlen koning Edward VII begonnen is met zijn insluitingspolitiek tegenover Duitschland. Die heeft in 1903 en 1904 geleid tot de entente met Frankrijk en in 1907 tot de overeenkomst met Rusland.

2195

Van dat oogenblik af was het Europeesche evenwicht verbroken en hing de Europeesche vrede alleen af van Engeland, dat het in de hand had te beslissen of de oorlog zou uitbreken en wanneer hij zou uitbreken.

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

2200

De kleine waterdraagster.

Op de chirurgische afdeeling van het Algemeene Ziekenhuis te Weenen, de kliniek van professor Hohenegg, ligt een twaalfjarig meisje. Veertien dagen lang heeft de kleine te midden van het strijdgewoel van den slag bij Ravarveska den dorstigen soldaten water gebracht, totdat een granaat haar een voet wegrukte.

2205

"Zeker, u kunt haar bezoeken, ze heeft geen koorts meer, u vindt haar bed op zaal 54, dadelijk om den hoek. Ze ligt geheel en al in de bloemen, we weten niet waar we met al die rozen en cactus moeten blijven." En daar zag de heer Stefan Grozmann de kleine Rosa Zenoeh uit Ramienna Gora met haar bleek en mager gezichtje op het heldere kussen liggen -- een teer, zacht wezentje. Naast het bedje staat de moeder, een oude, stevige boerin, al een weinig gewend aan het belangstellenden nieuws vragen der

2210

Weeners -- want iederen middag krijgt Rosa minstens van dertig dames en heeren bezoek. Ze mogen nog wet niet veel praten met het patientje, maar velen is het al voldoende het kind even te zien en met een "dapper meisje" de hand op het smalle voorhoofdje te leggen, om daarna de moeder wat geld in de hand te drukken en met een bemoedigend

2215

woord heen te gaan. Andere weer brengen poppen, speelgoed en chocolade mee. Aartshertogin Isabella zond een paar flesschen ingelegde vruchten. Als Rosa getrouwd is, zullen de fraaie flesschen op de kast in de prop?kamer staan en de hinkende boerin zal haar gasten erop wijzen en zeggen: "Die kreeg ik eens van de aartshertogin Isabella ten geschenke."

2220

Maar dat is een quaestie van later -- voorloopig ligt de kleine nog zoo innig hulpeloos en zwakjes in haar witte bedje en laat het aan haar moeder over te vertellen... "Arme boerenmensen zijn we uit de buurt van Ravaroeska -- een klein lapje grond met een huisje erop bezaten we. De Russen hebben nu alles verbrand, mijn man brachten ze weg. God weet waarheen. Elken dag kwamen soldaten bij ons langs. We zijn arm en hebben niet veel te geven. Maar m'n oudste, Johann, is ook onder dienst en telkens als er soldatenvolk aanklopte, vroeg Rosa: "is Johann bij jullie?"

2225

Maar de soldaten spraken alleen maar Duitsch en Hongaarsch, de arme jongens leden vreeselijken dorst en honger. Langzamerhand leerde kind hun vraag verstaan: "Heb je wat te drinken?" En ze had een Duitsch zinnetje geleerd: "Ja zeker; we hebben wat."

2230

En zoolang we brood en melk hadden gaven wij brood en melk. Maar later moest ik naar de bron en water scheppen. Dikwijls ook marcheerden de soldaten voorbij; dan zei Rosa: "Geef nu den emmer" en dan liep ze met de soldaten mee en liet hen drinken. Op een vraag van een der omstanders, die Roetheensch sprak, waarom zij steeds water

2235

aandroeg, zette Rosa groote oogen op, als verbaasde zij er zich over, dat iemand dat niet begreep en zeide: "Maar Johann is immers ook soldaat." Och, heeren, ging de oude voort, de soldaten hadden dagenlang niets te drinken gehad. We zagen ze uit de poelen drinken. Eindelijk hield het voorbijtrekken op, maar toen begon het schieten, en Rosa smeekte: "Moeder, put toch water". Als er een emmer vol was, droeg ze hem naar de soldaten in de loopgraven o, de jongens kenden haar allemaal. En zoo liep ze maar den

2240

heelen dag tusschen de bron en de soldaten heen en weer. De burens kwamen binnenlopen en zeiden, dat de Russen naderden. Ik verbood Rosa naar buiten te gaan; maar af en toe kwam een soldaat langs, die haast niet spreken kon van den dorst. En toen ben ik

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

zelf naar buiten gegaan en heb water gehaald, maar die kleine meid liep veel harder en de soldaten riepen haar toe en kusten haar de handen en zegenden haar – en of ik haar ook al beval in huis te blijven, zij luisterde niet en zeide alleen maar: "Misschien is Johann er wel bij". Tot ik op zekeren ochtend weer met haar bezig was om water aan te dragen: plotseling hoor ik een gil. Ik kijk om en zie het kind op den grond vallen. Toen ik haar optilde, zag ik haar voet als een bloedig stompje aan het beentje hangen. Ik heb haar naar een hospitaal gedragen, ver weg, waar gewonde soldaten verbonden worden en toen hebben ze haar met de soldaten op een wagen gelegd en naar Megi-rof gebracht, waar haar de voet is afgezet. Met een massa gekwetsten werd ze naar Weenen vervoerd en ik mocht met haar mee. En daar ligt nu de kleine waterdraagster van Ravaroeska. Op het kaartje naast haar ligt zorgvuldig verpakt het geschenk, dat de keizer haar zond: een gouden ketting met een breloque van diamant met de initialen van den keizer. Een klein meisje geeft de zieke een boek: "daar, lees wat" – maar hulpeloos kijkt Rosa in het boek: zij kan niet lezen. Gelukkig kon men een moedig, behulpzaam mens zijn, ook zonder veel te kennen.

Rechten opgeheven.

2260 WEENEN, 8 Oct. (W. B.) De officieele bladen te Weenen en Boedapest zullen morgen bepalingen publiceeren omtrent tijdelijke opheffing van de rechten op graan, peulvruchten, meel en meelproducten. Deze bepalingen treden onmiddellijk in werking.

De oeconomische toestand te Weenen.

2265 WEENEN via Berlijn, 9 Oct. (W. B.) Teneinde de door de pers van de Tri Entente verspreide, onjuiste berichten over den oeconomischen toestand te Weenen weerleggen, besloot de gemeenteraad wekelijksche mededeelingen over den toevoer van levensmiddelen, over de levensmiddelenprijzen, over den stand van de werkloos enz. te verstrekken aan de besturen van hoofdsteden der neutrale landen. De Weenske gemeenteraad koestert de hoop, die besturen op loyale wijze aan deze ?ens de noodige openbaarheid ?en willen geven.

BEURS EN NIJVERHEID.

Verbod van affaires in de Effectensociëteit.

2275 Het Bestuur der Vereeniging voor den Effectenhandel heeft hedenochtend ter kennis van de leden gebracht, dat ingevolge verzoek van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot nader bericht het Sociëteitslokaal en het restaurant wegens de daarin plaatsgevonden affaires gesloten zijn. De andere lokalen van het beursgebouw blijven open, doch zullen eveneens gesloten moeten worden, indien ook daar affaires worden gedaan.

De Londensche Beurs.

2285 Het uitblijven van definitieve berichten omtrent den slag aan den Aisne en de vrees voor een val van Antwerpen hebben samengewerkt om de zaken te Londen tot een minimum te doen teruggaan. Echter blijft de stemming op de straatmarkt vrij vast. Consols zijn eergisteren iets boven den officieelen minimum-prijs verhandeld. Brazilianen waren onveranderd, ondanks de aankondiging dat het Funding-plan spoedig zal worden gepubliceerd. Engelsche spoorweg- en industriele waarden werden tot iets hooger prijzen gevraagd. Great Eastern waren echter lager op 40%. Canadian Pacifics werden à 2290 159% verhandeld, de Notes à 104,%. In Amerikaansche waarden stond de handel geheel stil, na het verbod om beneden de New-Yorksche slotkoersen van 30 Juli af te doen. Van Argentijnsche sporen liepen Central Argentine tot 89 terug, in verband met de lagere ontvangstcijfers. Brazil Tractiofis daalden van 47 tot 46%. Oliewaarden waren stiller, op onveranderde prijzen.

2295 Het Londensche beursbestuur heeft nader bepaald dat voor het berekenen van de pariteit der New-Yorksche slotkoersen van 30 Juli \$ 1 zal worden aangenomen op S 5, dat voor obligatien geen minimum-prijs wordt vastgesteld, dat rekening moet worden gehouden met dividenden die sinds 30 Juli zijn gedeclareerd en dat de maatregel van den minimum-prijs ook gelijk is op Anaconda's en op Utah Copper. Door het aannemen van een koers van \$ 5 per £1 is bereikt, dat de Londensche pariteit precies gelijk is aan de Amerikaansche noteering. Voorts heeft het beursbestuur bepaald dat de moratorium-rente niet belast moet worden op contange-geld dat oorspronkelijk op 6 on 2300 13 Augustus verschuldigd was en dat dividenden die betaalbaar worden op fondsen welke gecorrigeerd worden, niet van de moratorium-rente moeten worden afgetrokken, doch in 2305 het credit der rekening moeten worden gebracht.

De dezer dagen geëmitteerde 5% preferente aandelen der London & Southwestern Railway

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 oktober 1914

2310 werden à 100% verhandeld tegen een koers van uitgifte van 99?. De uitgifte beneden pari is te Londen sterk gecritiseerd, daar men meent dat zelfs in dezen tijd een prima binnenlandsch beleggingsfonds wel op een 4?% basis geplaatst had kunnen worden en de markt voor dit soort fondsen dus noodeloos is gedeprecieerd. De oude ?% preferente aandelen der maatschappij noteeren 85%, on welken koers zij 4 rente afwerpen, doch hierbij moet in het oog worden gehouden, dat dit een door het

2315 beursbestuur vastgestelde "minimum-prijs" is, die geen voldoende basis geeft voor een werkelijke waardebeplating onder de tegenwoordige omstandigheden.